

ਗਲਤ ਇਰਾਦੇ

(20:1-34)

ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਵਿਚ ਪਿਰੀਆ ਅਤੇ ਯਹੂਦੀਆ ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਦੀ ਸੇਵਕਾਈ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਜਾਰੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਅਧਿਆਇ 19 ਵਿਚ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਅੰਗੂਰੀ ਬਾਗ ਵਾਲੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ (20:1-16), ਯਿਸੂ ਦੀ ਨਜ਼ਦੀਕ ਆਉਂਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਤੀਜਾ ਐਲਾਨ (20:17-19), ਰਾਜ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਹੋਣ ਤੇ ਹਦਾਇਤ (20:20-28), ਅਤੇ ਯਹੀਰੋ ਵਿਚ ਦੋ ਅੰਨ੍ਹਿਆਂ ਨੂੰ ਯਿਸੂ ਵੱਲੋਂ ਚੰਗਿਆਈ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ (20:29-34)।

ਅੰਗੂਰੀ ਬਾਗ ਵਿਚ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ (20:1-16)

¹ਮੂਰਗ ਦਾ ਰਾਜ ਤਾਂ ਇਕ ਘਰ ਦੇ ਮਾਲਕ ਵਰਗਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਤੜਕੇ ਘਰੇ ਨਿੱਕਲਿਆ ਭਈ ਆਪਣੇ ਅੰਗੂਰੀ ਬਾਗ ਵਿੱਚ ਮਜ਼ੂਰ ਲਾਵੇ। ²ਅਤੇ ਜਾਂ ਉਹ ਨੇ ਮਜ਼ੂਰਾਂ ਨਾਲ ਇਕ ਇਕ ਅੱਠਿਆਨੀ ਦਿਹਾੜੀ ਚੁਕਾ ਲਈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬਾਗ ਵਿਚ ਘੱਲ ਦਿੱਤਾ। ³ਅਤੇ ਪਹਿਰਕੁ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹੇ ਬਾਹਰ ਜਾਕੇ ਉਹ ਨੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਬਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਵਿਹਲੇ ਖੜੇ ਵੇਖਿਆ। ⁴ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਖਿਆ, ਤੁਸੀਂ ਭੀ ਬਾਗ ਵਿਚ ਜਾਓ ਅਰ ਜੋ ਹੱਕ ਹੋਵੇਗਾ। ਸੋ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਿਆਂਗਾ, ਅਤੇ ਉਹ ਗਏ। ⁵ਫੇਰ ਦੁਪਹਿਰ ਅਰ ਤੀਏ ਪਹਿਰ ਦੇ ਲਗਭਗ ਬਾਹਰ ਜਾਕੇ ਉਹਨੇ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ। ⁶ਅਰ ਘੰਟਾ ਕੁ ਦਿਨ ਰਹਿੰਦੇ ਬਾਹਰ ਜਾਕੇ ਉਹਨੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਖੜੇ ਵੇਖਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਤੁਸੀਂ ਐਥੇ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਕਿਉਂ ਵਿਹਲੇ ਖੜੇ ਰਹੋ?

⁷ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਇਸ ਲਈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਸਾਨੂੰ ਦਿਹਾੜੀ ਨਾ ਲਾਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਤੁਸੀਂ ਭੀ ਬਾਗ ਵਿਚ ਜਾਓ। ⁸ਅਤੇ ਜਾਂ ਸੰਝ ਹੋਈ ਬਾਗ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੁਖਤਿਆਰ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਭਈ ਮਜ਼ੂਰਾਂ ਨੂੰ ਸੱਦ ਅਰ ਪਿਛਲਿਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪਹਿਲਿਆਂ ਤੀਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ੂਰੀ ਦੇਹ। ⁹ਅਤੇ ਜਾਂ ਉਹ ਆਏ ਜਿਹੜੇ ਘੰਟਾ ਦਿਨ ਰਹਿੰਦੇ ਕੰਮ ਲੱਗੇ ਸਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਕ ਇਕ ਅੱਠਿਆਨੀ ਮਿਲੀ। ¹⁰ਅਤੇ ਜਾਂ ਪਹਿਲੇ ਆਏ ਉਨਾਂ ਇਹ ਸਮਝਿਆ ਭਈ ਸਾਨੂੰ ਕੁਝ ਵੱਧ ਮਿਲੂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇੱਕੋ ਇਕ ਅੱਠਿਆਨੀ ਮਿਲੀ। ¹¹ਪਰ ਉਹ ਇਹ ਲੈਕੇ ਘਰ ਦੇ ਮਾਲਕ ਉੱਤੇ ਕੁੜਨ ਲੱਗੇ। ¹²ਅਤੇ ਕੋਲੇ ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਿਛਲਿਆਂ ਨੇ ਇੱਕੋ ਘੜੀ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਅਰ ਤੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਬਰਾਬਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਦਿਨ ਦਾ ਭਾਰ ਅਤੇ ਧੁੱਪ ਸਹੀ। ¹³ਤਦ ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਨੂੰ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਭਈ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਉੱਤੇ ਕੁਝ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਭਲਾ, ਤੈਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਇਕ ਅੱਠਿਆਨੀ ਨਹੀਂ ਚੁਕਾਈ ਸੀ? ¹⁴ਤੂੰ ਆਪਣਾ ਲੈਕੇ ਚੱਲਿਆ ਜਾਹ ਪਰ ਮੇਰੀ ਮਰਜ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿੰਨਾ ਤੈਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਉੱਨਾ ਹੀ ਇਸ ਪਿਛਲੇ ਨੂੰ ਭੀ ਦਿਆਂ। ¹⁵ਭਲਾ, ਮੇਰਾ ਇਖਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕਿ ਆਪਣੇ ਮਾਲ ਨਾਲ ਜੋ ਚਾਹਾਂ ਸੋ ਕਰਾਂ? ਕੀ ਤੂੰ ਇਸੇ ਲਈ ਬੁਰੀ ਨਜ਼ਰ ਵੇਖਦਾ ਹੈਂ ਜੋ ਮੈਂ ਭਲਾ ਹਾਂ? ¹⁶ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਿਛਲੇ ਪਹਿਲੇ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਪਹਿਲੇ, ਪਿਛਲੇ।

ਜਿੱਥੋਂ ਤਕ ਯਿਸੂ ਦੇ ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਨੂੰ ਦੱਸਣ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਪਤਰਸ ਨੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ

ਹੁਣੇ ਹੁਣੇ ਪੁੱਛਿਆ ਸੀ ਕਿ ਆਪਣੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦੇ ਬਦਲੇ ਵਿਚ ਰਸੂਲ ਕੀ ਉਮੀਦ ਰੱਖਣ (19:27)। ਯਿਸੂ ਨੇ ਪਤਰਸ ਨਾਲ ਵਾਅਦਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਖ਼ਾਸ ਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਵੱਡਾ ਇਨਾਮ ਮਿਲੇਗਾ; ਉਹ ਇਸਰਾਏਲ ਦੀਆਂ ਬਾਰਾਂ ਗੋਤਾਂ ਦਾ ਨਿਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਬਾਰਾਂ ਸਿੰਘਾਸਣਾਂ ਉੱਤੇ ਬੈਠਣਗੇ (19:28)। ਉਸ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਲਈ ਵੀ ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਂ ਅਤੇ ਇੰਜੀਲ ਲਈ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹੋਣ, ਵੱਡੇ ਇਨਾਮ ਮਿਲਣੇ ਸਨ (19:29)। ਅਖ਼ੀਰ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ, “ਪਰ ਬਥੇਰੇ ਪਹਿਲੇ ਪਿਛਲੇ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਪਿਛਲੇ, ਪਹਿਲੇ” (19:30)।

ਫਿਰ ਯਿਸੂ ਨੇ ਇਸ ਸਚਿਆਈ ਨੂੰ ਇਕ ਵੱਖਰੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਸਮਝਾਉਣ ਲਈ ਅੰਗੂਰੀ ਬਾਗ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਦਿੱਤਾ (20:1-16)। ਉਸ ਦਾ ਮਕਸਦ ਆਪਣੇ ਰਸੂਲਾਂ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਲਈ ਗਲਤ ਇਰਾਦਿਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਚੌਕਸ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਖ਼ੁਦਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਦੇ ਵੀ ਇਨਾਮ ਪਾਉਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਮਿਲਣਾ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਸ਼ੁੱਭ ਕਰਮਾਂ ਨਾਲ ਇਸ ਨੂੰ ਕਮਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ (ਅਫ਼ਸੀਆਂ 2:8-10)। ਨਾ ਹੀ ਦੂਜਿਆਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮਿਲਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਖ਼ੁਦਾ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲੀਆਂ ਬਰਕਤਾਂ ਤੇ ਸੜਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਆਇਤ 1. ਸੁਰਗ ਦਾ ਰਾਜ ... ਵਰਗਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਮਿਲਦੇ ਜੁਲਦੇ ਵਾਕਅੰਸ਼ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਯਿਸੂ ਵੱਲੋਂ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਰਾਜ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੋਵੇ (13:24, 31, 33, 44, 45, 47; 18:23; 22:2; 25:1)। ਇੱਥੇ ਸੁਰਗ ਦੇ ਰਾਜ ਨੂੰ ਅੰਗੂਰੀ ਬਾਗ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਮਾਲਕ ਦੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿਹਾੜੀ ਤੇ ਲਾਉਣ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਨਾਲ ਮਿਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਮਾਲਕ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਅਤੇ ਭਲਿਆਈ ਸਿਖਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਇਸ ਸਬਕ ਦਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਿੱਸਾ ਹਨ।

‘ਸੁਰਗ ਦਾ ਰਾਜ,’ ‘ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਾ ਰਾਜ,’ ‘ਮੇਰਾ ਰਾਜ,’ ਅਤੇ ‘ਰਾਜ’ ਭਾਵੇਂ ਸਾਰੇ ਇੱਕੋ ਹੀ ਸੰਸਥਾਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਹਰ ਵਾਕਅੰਸ਼ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਕਿਸੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਸਨਾਤਨ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਖ਼ੁਦਾ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਹੁਣ ਵੀ ਹੈ। ਯੂਹੰਨਾ ਬਪਤਿਸਮਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਇਹ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਆਇਆ ਕਿ ‘ਤੋਬਾ ਕਰੋ ਕਿਉਂ ਜੋ ਸੁਰਗ ਦਾ ਰਾਜ ਨੇੜੇ ਆਇਆ ਹੈ’ (3:2)। ਯਿਸੂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ, ‘ਸਮਾਂ ਪੂਰਾ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਾ ਰਾਜ ਨੇੜੇ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਤੋਬਾ ਕਰੋ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ਖ਼ਬਰੀ ਉੱਤੇ ਪਰਤੀਤ ਕਰੋ’ (ਮਰਕੁਸ 1:15)। ਉਹ ਉਸੇ ਰਾਜ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਅਤੇ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਇਹ ਨੇੜੇ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਯਿਸੂ ਨੇ ਰਸੂਲਾਂ ਨਾਲ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਰਾਜ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤ ਨਾਲ ਆਉਂਦਿਆਂ ਵੇਖਣਗੇ (ਮਰਕੁਸ 9:1)। ਆਪਣੇ ਉੱਪਰ ਉਠਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਿਆਰਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ‘ਪਿਤਾ ਦੇ ਉਸ ਕਰਾਰ ਦੀ ਉਡੀਕ’ ਕਰਨ ਲਈ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਰੁਕਣ ਲਈ ਆਖਿਆ ਸੀ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 1:4) ਕਿਉਂਕਿ ਯਹੂਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਪਵਿੱਤਰ ਆਤਮਾ ਦਾ ਬਪਤਿਸਮਾ ਹੀ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਆਉਣ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ‘ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਅਰ ਸਾਰੇ ਯਹੂਦੀਆ ਅਤੇ ਸਾਮਰੀਆ ਵਿਚ ਸਗੋਂ ਧਰਤੀ ਦੇ ਬੰਨ੍ਹੇ ਤੀਕਰ’ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 1:8)। ਮਸੀਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਲਈ ਸ਼ਕਤੀ ਮਿਲਣੀ ਸੀ। ਇਹ ਵਾਅਦਾ ਪੈਂਟੀਕਾਸਟ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਪੂਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 2)। ਉਸ ਦਿਨ ਪਵਿੱਤਰ ਆਤਮਾ ਉੱਤਰਿਆ, ਰਸੂਲਾਂ ਨੂੰ ਮੋਅਜਜ਼ੇ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਮਿਲੀ ਅਤੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ/ਸੁਰਗ ਦਾ ਰਾਜ ਕਾਇਮ ਹੋ ਗਿਆ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 2:29-4:1; 1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 15:20-28; ਕੁਲੁੱਸੀਆਂ 1:13; ਇਬਰਾਨੀਆਂ 12:28)।

ਮਾਲਕ (oikodespotes) ਇਕ ਮਿਸ਼ਰਤ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਸ਼ਬਦੀ ਅਰਥ

ਹੈ ‘‘ਘਰ ਦਾ ਮਾਲਕ’’ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤਾਂ ਦਾ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਭਾਵ ਯਿਸੂ ਜਾਂ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ (10:25; 13:27; 20:1; 21:33; ਲੂਕਾ 13:25; 14:21)। ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਦੌਲਤਮੰਦ ਅਤੇ ਇਖ਼ਤਿਆਰ ਵਾਲੇ ਆਦਮੀ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਵਿਚ ‘‘ਮਾਲਕ’’ ਦਾ ਇਕ ‘‘ਮੁਖ਼ਤਿਆਰ’’ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਉੱਪਰ ਸੀ (20:8), ਪਰ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿਹਾੜੀ ਤੇ ਲਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਅੰਗੂਰੀ ਬਾਗ ਫ਼ਲਿਸਤੀਨ ਵਿਚ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਵੇਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਸਨ, ਜੋ ਇਸ ਦੇ ਪਹਾੜੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਤੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਪੁਰਣੇ ਨੇਮ ਵਿਚ ਵਾਅਦੇ ਦੀ ਧਰਤੀ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬੀ ਕਿਸੇ ਦੇ ਅੰਜੀਰ ਅਤੇ ਜੈਤੂਨ ਦੇ ਰੁੱਖਾਂ ਅਤੇ ਅੰਗੂਰੀ ਬਾਗ ਹੋਣ ਨਾਲ ਨਾਪੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ (ਵਿਵਸਥਾਸਾਰ 6:11; ਯਹੇਸ਼ੁਆ 24:13; 1 ਰਾਜਿਆਂ 4:25; 2 ਰਾਜਿਆਂ 18:31; ਯੋਏਲ 1:12; 2:22)। ਇਸ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਇਸਰਾਏਲ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਅੰਗੂਰੀ ਬਾਗ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ (ਯਸਾਯਾਹ 5:1-7; ਯਿਰਮਿਯਾਹ 2:21; 12:10; ਹੋਸ਼ੇਆ 10:1)। ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਵਿਚ ਅੰਗੂਰੀ ਬਾਗ ਯਿਸੂ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤਾਂ ਦੀ ਜਾਣੇ ਪਛਾਣੇ ਪਿਛੋਕੜ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ (20:1; 21:28, 33; ਲੂਕਾ 13:6)। ਅੰਗੂਰੀ ਬਾਗ ਜਾਂ ਦਾਖ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਮਸੀਹ ਦੀ ਕਲੀਸੀਆ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦੇਣ ਲਈ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ (ਯੂਹੰਨਾ 15:1-11; 1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 9:7)।

ਮਾਲਕ ਘਰ ਦੇ ਮਾਲਕ ਵਰਗਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਤੜਕੇ ਘਰੇ ਨਿੱਕਲਿਆ ਭਈ ਆਪਣੇ ਅੰਗੂਰੀ ਬਾਗ ਵਿੱਚ ਮਜ਼ਦੂਰ ਲਾਵੇ। ਬਜ਼ਾਰ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਬਾਗ ਹੁੰਦੇ ਸਨ (20:3)। ਇਹ ਮਜ਼ਦੂਰ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਅਨਪੜ੍ਹ ਅਤੇ ਅਨਾੜੀ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਸਮਾਜਿਕ-ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਪਿੱਛੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਘਟ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਦੇ ਕੇ ਕੰਮ ਤੇ ਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬਦਸਲੂਕੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ (ਮਲਾਕੀ 3:5; ਯਾਕੂਬ 5:4)। ਖ਼ੁਦਾ ਨੇ ਖ਼ਾਸ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਹੋਏ ਸਨ ਜਿਹੜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਹੀ ਵਿਹਾਰ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਲਈ ਸਨ (ਲੇਵੀਆਂ ਦੀ ਪੋਥੀ 19:13; ਵਿਵਸਥਾਸਾਰ 24:14, 15)।

ਦਿਨ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਤਿੰਨ ਘੰਟਿਆਂ ਦਿਆਂ ਚਾਰ ਪਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਸਵੇਰੇ 6:00 ਵਜੇ ਜਾਂ ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮ 6:00 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸੂਰਜ ਡੁੱਬਣ ਤਕ ਬਾਰਾਂ ਘੰਟੇ ਤਕ ਰਹਿੰਦਾ (ਜ਼ਬੂਰਾਂ ਦੀ ਪੋਥੀ 104:20-23; ਯੂਹੰਨਾ 11:9)। ਟਾਲਮੁਡ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਾਮਾ ਕੰਮ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੇ ਖੇਤ ਵਿਚ ਜਾਵੇ ਪਰ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਤੇ ਵਾਪਸ ਆਵੇ।¹ ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਵਿਚ ਕੰਮ ਦਾ ਸਮਾਂ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਬਜ਼ਾਰੋਂ ਦਿਹਾੜੀ ਤੇ ਲਿਆਉਣ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਖਤਮ ਸੂਰਜ ਡੁੱਬਣ ਨਾਲ ਹੋਇਆ।²

ਫ਼ਲਿਸਤੀਨ ਵਿਚ ਅੰਗੂਰ ਦੀ ਵਾਢੀ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਅਗਸਤ ਅਤੇ ਸਿਤੰਬਰ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਜਦ ਮੌਸਮ ਅਜੇ ਗਰਮ ਹੁੰਦਾ ਸੀ (20:12)। ਮਾਲਕ ਇਸ ਦਿਨ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਕੰਮ ਤੇ ਲਾਉਣ ਲਈ ਪੰਜ ਵਾਰ ਬਜ਼ਾਰ ਗਿਆ (20:1, 3, 5, 6)। ਉਹ ਬਰਸਾਤ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਅੰਗੂਰਾਂ ਦੀ ਕਟਾਈ ਕਰ ਲੈਣ ਦੀ ਛੇਤੀ ਵਿਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਬਾਰਿਸ਼ ਸਿਤੰਬਰ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਗਰਮੀਆਂ ਦੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਸੇਕੇ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਆਇਤ 2. ਪਹਿਲਾਂ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨਾਲ ਮਾਲਕ ਦਾ ਸਮਝੌਤਾ ਇਕ ਅਠਿਆਨੀ ਦਿਹਾੜੀ ਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਅਠਿਆਨੀ ਦਿਨਾਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਇਕ ਚਾਂਦੀ ਦਾ ਰੋਮੀ ਸਿੱਕਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਦਿਨ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਦਿਹਾੜੀ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।³ ਇਹ ਰੋਮੀ ਸਿਪਾਹੀ ਨੂੰ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।⁴ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰ ਲੈਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਮਾਲਕ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਾਗ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ

ਲਈ ਹੋਰ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਘੱਲ ਦਿੱਤਾ।

ਆਇਤ 3. ਮਾਲਕ ਬਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਤਕਰੀਬਨ ਪਹਿਰ ਕੁ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹੇ (ਸਵੇਰੇ 9:00 ਵਜੇ) ਵਾਪਸ ਆਇਆ। ਆ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਬਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਵਿਹਲੇ ਖੜੇ ਵੇਖਿਆ ਜਿਹੜੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੀ ਰਾਹ ਤਕ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਕੋਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੰਮ ਤੇ ਲਾਵੇ। ਪੁਰਾਣੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਇਕ ਦਿਨ ਵਿਚ ਇਕ ਵੇਲੇ ਕੰਮ ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਦਿਨ ਦੇ ਅਖ਼ੀਰ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਮਿਹਨਤ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਇਹ ਕਮਾਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ (6:11)। ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੰਮ ਨਾ ਮਿਲਦਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰੋਜ਼ ਦੀ ਰੋਟੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਸੀ; ਸੋ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਵਿਚ ਦੱਸੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਵਰਗੇ ਲੋਕ ਇਸ ਉਮੀਦ ਵਿਚ ਬਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਖੜੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਕੋਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੰਮ ਤੇ ਲਾਉਣ ਲਈ ਆਵੇਗਾ।^੯

ਆਇਤ 4. ਮਾਲਕ ਨੇ ਉਮੀਦ ਨਾਲ ਭਰੇ ਦਿਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ‘‘ਤੁਸੀਂ ਭੀ ਬਾਗ਼ ਵਿਚ ਜਾਓ ਅਰ ਜੇ ਹੱਕ ਹੋਵੇਗਾ। ਸੋ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਿਆਂਗਾ।’’ ਯੂਨਾਨੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ‘‘ਤੁਸੀਂ ਭੀ’’ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਜਾਣ ਲਈ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਿੰਨ ਘੰਟੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਜੇ ਸਹੀ ਹੋਵੇਗਾ ਉਹ ਸੋ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਿਆਂਗਾ (NASB) ਦੀ ਥਾਂ ਕਈ ਅਨੁਵਾਦਾਂ ਵਿਚ ‘‘ਸੋ ਤੁਹਾਡੀ ਬਣਦੀ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਦੇ ਦਿਆਂਗਾ’’ ਹੈ (TEV; NEB; REB)। ਮਜ਼ਦੂਰ ਮੰਨ ਗਏ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੇ ਵੀ ਮਿਲੇਗਾ ਉਹ ਲੈ ਲੈਣਗੇ ਅਤੇ ਜ਼ਾਹਿਰ ਤੌਰ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅੰਗੂਰੀ ਬਾਗ਼ ਦੇ ਮਾਲਕ ਦੇ ਇਨਸਾਫ਼-ਪਸੰਦ ਹੋਣ ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਲਿਓਨ ਮੌਰਿਸ ਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਇਹ ਮਜ਼ਦੂਰ ਦੇਰ ਨਾਲ ਆਏ ਸਨ ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਸਾਰੇ ਦਿਨ ਦੀ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਇਹੀ ਸਮਝਿਆ ਕਿ ਇਸ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੀਨਾਰ ਦਾ ਸਹੀ ਸਹੀ ਹਿੱਸਾ ਦੇ ਦਵੇਗਾ।^੯

ਆਇਤ 5. ਮਾਲਕ ਦੁਪਹਿਰ ਅਰ ਤੀਏ ਪਹਿਰ ਦੇ ਲਗਭਗ (12:00 ਵਜੇ ਦੁਪਹਿਰ ਅਤੇ 3:00 ਵਜੇ ਸ਼ਾਮ) ਬਾਹਰ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਪਹਿਰ ਤੇ ਲਾਏ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਵਾਂਗ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਕੇ ਹੋਰ ਮਜ਼ਦੂਰ ਲਾ ਦਿੱਤੇ।

ਆਇਤ 6. ਘੰਟਾ ਕੁ ਦਿਨ ਰਹਿੰਦੇ (5:00 ਵਜੇ ਸ਼ਾਮ) ਭਾਵ ਸਮਾਂ ਖ਼ਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਕ ਘੰਟਾ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਆਦਮੀ ਨੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਜਾ ਕੇ ਉੱਥੇ ਕੁਝ ਰਹਿ ਗਏ ਵਿਹਲੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕੰਮ ਤੇ ਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ, ‘‘ਤੁਸੀਂ ਐਥੇ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਕਿਉਂ ਵਿਹਲੇ ਖੜੇ ਰਹੇ?’’ ਇਸ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਫ਼ ਸਾਫ਼ ਸੁਸਤੀ ਲਈ ਝਿੜਕ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਵਿਹਲੇ ਹੋਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਆਇਤ 7. ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕਿਨੇ ਸਾਨੂੰ ਦਿਹਾੜੀ ਨਾ ਲਾਇਆ। ਲਿਖਤ ਸਾਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੇਹਲੇ ਹੋਣ ਦੀ ਇਨੀ ਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਮਾਲਕ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ‘‘ਤੁਸੀਂ ਭੀ ਬਾਗ਼ ਵਿਚ ਜਾਓ।’’ ਆਇਤ 4 ਵਾਂਗ ਜ਼ੋਰ ‘‘ਤੁਸੀਂ ਭੀ’’ ਤੇ ਹੈ। ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਰਲਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੂਰਾ ਦਿਨ ਦਿਹਾੜੀ ਤੇ ਲਾਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਤੇ ਪੈਸੇ ਦੀ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬਹੁਤੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮਜ਼ਦੂਰ ਇਹ ਮੰਨ ਕੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਣਦੀ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਕੰਮ ਤੇ ਲੱਗ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮਜ਼ਦੂਰ ਨਾਲ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਦਾ ਕੁਝ ਹਿੱਸਾ ਮਿਲਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੋਵੇਗੀ, ਭਾਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਉਸ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ।

ਆਇਤ 8. ਬਾਰਾਂ ਘੰਟਿਆਂ ਦਾ ਦਿਨ ਜਦ ਖ਼ਤਮ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਬਾਗ਼ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੁਖ਼ਤਿਆਰ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ, ‘‘ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਦ ਅਰ ਪਿਛਲਿਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪਹਿਲਿਆਂ ਤੀਕਰ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਦੇਹ।’ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿਨ ਦੇ ਅਖ਼ੀਰ ਵਿਚ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਦੇ ਦੇਣ ਦਾ ਰਵਾਜ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਭੁੱਖੇ ਨਾ ਸੌਣ (ਲੇਵੀਆਂ ਦੀ ਪੋਥੀ 19: 13; ਵਿਵਸਥਾਸਾਰ 24: 14, 15; ਵੇਖੋ ਮੱਤੀ 6: 11)। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਲੱਗੇਗਾ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਲਾਏ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਦੀ ਉਲਟ ਤਰਤੀਬ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਦੇ ਬਾਕੀ ਹਿਸੇ ਦੇ ਵਿਚਲੀ ਗੱਲਬਾਤ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਹੈ। ਇਸ ਤਰਤੀਬ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਨਿਯਮ ਦੀ ਸਮਝ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ‘ਪਿਛਲੇ ਪਹਿਲੇ ਹੋਣਗੇ, ਅਤੇ ਪਹਿਲੇ ਪਿੱਛਲੇ’ (20: 16; ਵੇਖੋ 19: 30)। ਪਹਿਲੇ ਅਤੇ ਆਖ਼ਰੀ ਸਮੂਹਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਖ਼ਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਂ ਸਮੂਹਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਆਇਤ 9. ਪਹਿਲੇ ਜਾਂ ਉਹ ਆਏ ਜਿਹੜੇ ਘੰਟਾ ਦਿਨ ਰਹਿੰਦੇ ਕੰਮ ਲੱਗੇ ਸਨ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਇਕ ਔਠਿਆਨੀ ਮਿਲੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਘੰਟਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਦਿਨ ਦੀ ਮਿਲ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਮਜ਼ਦੂਰ ਬੇਸ਼ੱਕ ਮਾਲਕ ਦੇ ਰਹਿਮ ਭਰੇ ਕੰਮ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਸ਼ੁਕਰਗੁਜ਼ਾਰ ਸਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਕੰਮ ਤੇ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਅਖ਼ੀਰ ਵਿਚ ਕੰਮ ਤੇ ਲਾਏ ਹੋਇਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਵੇਖ ਰਹੇ ਸਨ।

ਆਇਤ 10. ਜੋ ਪਹਿਲੇ ਆਏ ਸਨ ਉਹ ਸਵੇਰੇ ਹੋਏ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਅਧੀਨ ਦੀਨਾਰ ਜਾਂ ਔਠਿਆਨੀ ਤੋਂ ਕੁਝ ਵੱਧ ਮਿਲਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਾਲ ਮੁਖ਼ਤਿਆਰ ਕੋਲ ਗਏ (20: 2)। ਉਹ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਗਏ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇੱਕੋ ਇਕ ਔਠਿਆਨੀ ਮਿਲੀ। ਯੂਨਾਨੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਜੋ ਇਸ ਤੱਥ ਤੇ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ‘ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ’ ਉਹੀ ਮਿਲਿਆ ਜਿਹੜਾ ਕੰਮ ਤੇ ਲਾਏ ਹੋਰਨਾਂ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਆਇਤ 11. ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਭਾਵੇਂ ਮੁਖ਼ਤਿਆਰ ਨੇ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਲਈ ਮਾਲਕ ਕੋਲ ਖੜਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਆਪਣੇ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਰ ਪਹਿਲਾਂ ਲਾਏ ਮਜ਼ਦੂਰ ਆਪਣੀ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਤੇ ਕੁਝ ਨੇ ਲੱਗੇ। ਇੱਥੇ ਯੂਨਾਨੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਸ਼ਬਦ (*geonguzo* ਤੋਂ) ‘ਪੁਨੀ ਅਨੁਕਰਣ’ ਸ਼ਬਦ ਉਹ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਦੀ ਨਕਲ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਖਾਉਣ ਲਈ ਬੋਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ‘mutter’ (ਬੁੜਬੁੜਾਉਣਾ), ‘mumble’ (ਬੁੜਬੁੜ ਕਰਨਾ) ਜਾਂ ‘murmur’ (ਘੁਸਰ ਮੁਸਰ ਕਰਨਾ) ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।⁷ ਇਹ ਬੋੜਾ ਹੈਰਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ ਕਿ ਮਜ਼ਦੂਰ ਉਸ ਮਾਲਕ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕਿਉਂ ਬੁੜ ਬੁੜ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਕੰਮ ਦੇਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਸੀ।

ਆਇਤ 12. ਇਹ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਰੇ ਦਿਨ ਦਾ ਭਾਰ ਅਤੇ ਧੁੱਪ ਸਹੀ ਸੀ, ਮਾਲਕ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਬੁੜਬੁੜ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁੜ ਬਰਾਬਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇੱਕੋ ਘੜੀ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਸੀ। 6:00 ਵਜੇ ਸਵੇਰੇ ਆਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਤੇ ਦੋ ਗਲਤੀਆਂ ਕਰਨ ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾਇਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਅਨਿਆਂ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਕੰਮ ਦੇ ਬਾਰਾਂ ਘੰਟਿਆਂ ਅਤੇ ਕੰਮ ਦੇ ਇਕ ਘੰਟੇ ਵਿਚ ਫ਼ਰਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਦੂਜਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾਇਆ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਦੁਪਹਿਰ ਦੀ ਗਰਮੀ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮ ਦੀ ਠੰਡਕ ਦੇ ਫ਼ਰਕ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਸੀ।⁸ ‘ਧੁੱਪ ਸਹੀ’ (*kauson*) ਤੋਂ ਭਾਵ ਸੂਰਜ ਦੀ ਤਿੱਖੀ ਧੁੱਪ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਬੁਲਸਦੀ ਹੋਈ ਪੁਰੇ ਦੀ ਹਵਾ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ‘ਲੂ’ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭਖ਼ਦੀ ਗਰਮੀ ਕਈ ਵਾਰ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਭੱਜਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਸੀ।⁹

ਆਇਤਾਂ 13-15. ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਇੱਜ਼ਤ ਦਿੰਦਿਆਂ ਮਾਲਕ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ (20: 12)। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਜਦ ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿੱਤਰਾ (*hetairos*) (NASB) ਆਖ ਕੇ ਬੁਲਾਇਆ। ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਕਈ ਵਾਰ ‘ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਸ਼ਖ਼ਸ

ਲਈ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ-ਪਤਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਉਸ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦੇ ‘ਇਕ ਆਮ ਢੰਗ’ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।¹⁰ ਹਾਸੇ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਝਿੜਕ ਦੇਣ ਲਈ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ (22: 12; 26: 50), ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੱਥੇ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ (*philos*) ਤੋਂ ਅੱਡ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂ ਜੋ ਦਿਹਾੜੀ ਤੇ ਲਾਏ ਮਜ਼ਦੂਰ ਨੂੰ ਆਮ ਅਰਥ ਵਿਚ ‘ਮਿੱਤਰ’ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਥਾਂ ਦੇ ਕਾਇਦਿਆਂ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਗ਼ਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਹਮਦਰਦੀ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਜਿਹੀ ਇਸ ਮਾਲਕ ਨੇ ਵਿਖਾਈ। ਗ਼ਰੀਬ ਬੰਦਾ ਆਪਣੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕੰਮ ਦੀ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਨੂੰ ‘ਮਿਹਰ’ ਹੀ ਮੰਨਦਾ।¹¹

ਮਾਲਕ ਨੇ ਆਖਿਆ, ‘ਮਿੱਤਰਾ, ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਉੱਤੇ ਕੁਝ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਭਲਾ, ਤੈਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਇਕ ਅੱਠਿਆਨੀ ਨਹੀਂ ਚੁਕਾਈ ਸੀ?’ ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤਾ ਸਮਝੌਤਾ ਯਾਦ ਦੁਆਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਚਲਾਕੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਕੰਮ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੀ ਉਹ ਤਹਿ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਆਦਮੀ ਨੇ ਅੱਗੇ ਆਖਿਆ, ‘ਤੂੰ ਆਪਣਾ ਲੈਕੇ ਚੱਲਿਆ ਜਾਹ।’ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਸੀ ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਣਦੀ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਲੈ ਲੈਣ ਤੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭਨਾਂ ਨੇ ਜੋ ਇਕ ਇਕ ਦੀਨਾਰ ਕਮਾਇਆ ਸੀ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਖਾਣੇ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਹੋਣਾ ਸੀ।

ਮਾਲਕ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਆਖਿਆ, ‘ਮੇਰੀ ਮਰਜ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿੰਨਾ ਤੈਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਉੱਠਾ ਹੀ ਇਸ ਪਿਛਲੇ ਨੂੰ ਭੀ ਦਿਆਂ।’ ਬੇਸ਼ੱਕ ਉਹ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਅਖ਼ੀਰ ਵਿਚ ਲਾਏ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਬਾਰੇ ਤਰਸ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਸੀ। ਜੇ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਘੰਟੇ ਦੀ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਦਿੰਦਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਸੀ।

ਪਹਿਲਾਂ ਆਏ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਰੱਖਦਿਆਂ ਮਾਲਕ ਨੇ ਇਹ ਸਿੱਧਾ ਜਿਹਾ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਿਆ, ‘ਭਲਾ, ਮੇਰਾ ਇਖ਼ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕਿ ਆਪਣੇ ਮਾਲ ਨਾਲ ਜੋ ਚਾਹਾਂ ਸੋ ਕਰਾਂ?’ ਉਸ ਉੱਤੇ ਗਲਤ ਹੋਣ ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਕਿਉਂ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਦਕਿ ਫੈਸਲਾ ਉਸ ਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਜੋ ਚਾਹੇ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ? ਬੇਸ਼ੱਕ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉਹਦਾ ਮੰਨ ਚਾਹੁੰਦਾ ਓਨਾਂ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਹੱਕ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਉਹਦੇ ਲਈ ਕੰਮ ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਆਏ ਹੋਣ ਜਾਂ ਬਾਅਦ।

ਉਸ ਆਦਮੀ ਨੇ ਨਿਚੋੜ ਕੱਢਿਆ, ‘ਕੀ ਤੂੰ ਇਸੇ ਲਈ ਬੁਰੀ ਨਜ਼ਰ ਵੇਖਦਾ ਹੈਂ ਜੋ ਮੈਂ ਭਲਾ ਹਾਂ?’ ‘ਬੁਰੀ ਨਜ਼ਰ’ ਲਈ ਯੂਨਾਨੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸ਼ਬਦ (*poners*) ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ‘ਬੁਰਾ’ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ (ਵੇਖੋ KJV)। ਪਰ ‘ਬੁਰੀ ਨਜ਼ਰ’ ਹੋਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ‘ਕੰਜੂਸ, ਲਾਲਚੀ,’ ਅਤੇ ‘ਈਰਖਾਲੂ’ ਹੋਣਾ ਹੈ (6: 23 ਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵੇਖੋ)। ‘ਭਲਾ’ ਲਈ ਸ਼ਬਦ (*agathos*) ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ‘ਚੰਗਾ’ ਹੋਇਆ ਹੈ (ਵੇਖੋ KJV)। ਇਹ ਪਿਛਲੇ ਅਧਿਆਇ ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਯਿਸੂ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ‘ਭਲਾ ਤਾਂ ਇੱਕੋ ਹੀ ਹੈ’ ਭਾਵ ਖ਼ੁਦਾ (19: 17)। ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਕੰਮ ਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਭਲਿਆਈ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਈਰਖਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਘੱਟ ਘੰਟੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਈਰਖਾ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਣ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਬਲਕਿ ਇਹ ਖ਼ੁਦਗਾਰਜ਼ੀ ਕਰਕੇ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਆਇਤ 16. ਯਿਸੂ ਨੇ ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਨੂੰ ਇਹ ਆਖਦਿਆਂ ਖ਼ਤਮ ਕੀਤਾ, ‘ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਿਛਲੇ ਪਹਿਲੇ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਪਹਿਲੇ, ਪਿਛਲੇ।’ ਇਹ ਗੱਲ 19: 30 ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਹੈ; ਇਹ ਕਹਾਵਤਾਂ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਦੇ ਪੁਸਤਕ-ਟੇਕ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਲਟ ਕਰਮੀ ਵਾਕ ਬਣਾਉਂਦਿਆਂ ਇਸ ਦੀ ਤਰਤੀਬ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ:

- A1: ‘ਪਰ ਬਥੇਰੇ ਪਹਿਲੇ ਪਿਛਲੇ ਹੋਣਗੇ;
 B1: ਅਤੇ ਪਿਛਲੇ ਪਹਿਲੇ’ (19:30)।
 B2: ‘ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਿਛਲੇ ਪਹਿਲੇ ਹੋਣਗੇ
 A2: ਅਤੇ ਪਹਿਲੇ, ਪਿਛਲੇ’ (20:16)।

ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਦੇ ਅਰਥ ਨੇ ਪਤਰਸ ਵੱਲੋਂ ਪੁੱਛੇ ਸਵਾਲ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਵਿਖਾ ਦਿੱਤੀ (19:27)। ਯਿਸੂ ਉਸ ਨੂੰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸੋਚ ਵਾਲੇ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮਿਲਣ ਵਾਲੇ ਫਲ ਤੇ ਫਿਕਰ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਉਸ ਨੂੰ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਮਿਲਿਆ ਸੀ ਉਹਦੇ ਲਈ ਸ਼ੁਕਰਗੁਜ਼ਾਰ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਯਿਸੂ ਦੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਰਾਜ ਵਿਚ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਤੇ ਕੁਝਨਾ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਖੁਸ਼ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਵਿਚ ਆ ਸਕੇ ਹਨ। ਫਲ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਉੱਤੇ ਛੱਡ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਜਿਸਦੀ ਇਹ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ।¹² ਮਸੀਹ ਨਿਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇਗਾ; ਉਹ ਵਫ਼ਾਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਨਾਮ ਦਵੇਗਾ ਅਤੇ ਬੇਈਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰੇਗਾ। ਜਦ ਕੋਈ ਰਾਜ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਫਲ ਕੰਮ ਵਾਸਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਇਹ ਕਿਰਪਾ ਦੇ ਦਾਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਰਾਜ ‘ਕਿਰਪਾ ਦਾ ਕੇਂਦਰ’ ਹੈ। ਸਭ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਦੂਜੇ ਨਾਲੋਂ ਉੱਚੇ ਪੱਧਰ ਤੇ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਯਿਸੂ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਰਾਜ ਵਿਚ ਵੜਨ ਅਤੇ ਹਿੰਸੇਦਾਰੀ ਦੇ ਆਮ ਇਨਾਮ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਰਾਜ ਵਿਚ ਖ਼ਾਸ ਇਨਾਮਾਂ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ (5:19; 10:41-42; 19:28), ਪਰ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਬਰਾਬਰ ਹਨ।¹³

ਆਪਣੀ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਮੌਤ ਦਾ ਯਿਸੂ ਦਾ ਤੀਜਾ ਐਲਾਨ (20:17-19)

¹⁷ਜਾਂ ਯਿਸੂ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਬਾਰਾਂ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਅਲੱਗ ਕਰ ਕੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਖਿਆ। ¹⁸ਵੇਖੋ ਅਸੀਂ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਪਰਧਾਨ ਜਾਜਕਾਂ ਅਰ ਗ੍ਰੰਥੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥ ਫੜਵਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰ ਸੁੱਟਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇਣਗੇ। ¹⁹ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਠੱਠਾ ਕਰਨ ਅਰ ਕੋਰੜੇ ਮਾਰਨ ਅਤੇ ਸਲੀਬ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਪਰਾਈਆਂ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਫੜਵਾ ਦੇਣਗੇ ਅਤੇ ਉਹ ਤੀਏ ਦਿਨ ਫੇਰ ਜਿਵਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਹਲੀਮੀ ਅਤੇ ਉੱਚਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ (20:16) ਯਿਸੂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਵਿਖਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਆਪਣੀ ਜ਼ਲਾਲਤ ਭਰੀ ਮੌਤ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ‘ਪਿਛਲਾ’ ਹੋਣਾ ਸੀ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਜੀ ਉੱਠਣ ਵਿਚ ‘ਪਹਿਲਾ’ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਤੀਜੀ ਵਾਰ ਇੱਥੇ ਯਿਸੂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਮੌਤ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ (16:21; 17:22, 23; 20:18, 19)।¹⁴ ਉਹਨੇ ਆਪਣੇ ਸਲੀਬ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਦਿਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਭਵਿੱਖਵਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮੌਤੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਯਿਸੂ ਦੇ ਆਖਰੀ ਟੀਚੇ ਤੇ ਲਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਲਿਖਿਆ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਚੇਲਿਆਂ ਨੇ ਰਾਜ ਲਈ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ (19:27-29), ਪਰ ਯਿਸੂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮੌਤ ਵਿਚ ਆਖਰੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇਣੀ ਸੀ।

ਆਇਤ 17. ਯਿਸੂ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਚੇਲੇ ਅਜੇ ਵੀ ਪਿਰੀਆ ਵਿਚ ਹੋਣਗੇ (19:1), ਜਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਯਰੀਹੋ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਯਰਦਨ ਦਰਿਆ ਲੰਘ ਚੁੱਕੇ ਹੋਣਗੇ (20:29)। ਮਰਕੁਸ 10:32 ਕਹਿੰਦਾ

ਹੈ ਕਿ ‘ਯਿਸੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੱਗੇ ਅੱਗੇ ਤੁਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ’ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਮਗਰ ਮਗਰ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ‘ਦੰਗਾ’ ਹੁੰਦੇ ਅਤੇ ‘ਡਰਦੇ’ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਯਹੂਸ਼ਲਮ ਨੂੰ ਜਾਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਨੇੜੇ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਬਾਰਾਂ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਅਲੱਗ ਕਰ ਕੇ ਲੈ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਲੇ ਹੋਣ ਤੇ ਦੱਸਣ ਲੱਗਾ, ਕਿ ਪਵਿੱਤਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਕੀ ਕੀ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਆਇਤਾਂ 18, 19. ਮਜ਼ਬੂਤ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਯਿਸੂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ, ‘ਵੇਖੋ ਅਸੀਂ ਯਹੂਸ਼ਲਮ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ’ ਗਲੀਲ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿੱਕਲਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ‘ਯਹੂਸ਼ਲਮ ਨੂੰ ਜਾਣ ਲਈ ਆਪਣਾ ਮੁਹਾਣਾ ਪੱਕੀ ਤੌਰ ਨਾਲ ਮੋੜਿਆ’ (ਲੂਕਾ 9:51; NKJV); ਉਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਮੰਜ਼ਿਲ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਦੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ।

ਯਿਸੂ ਵੱਲੋਂ ਯਹੂਦੀਆਂ ਅਤੇ ਰੋਮੀਆਂ ਹੱਥੋਂ ਸਹੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਇੰਜੀਲ ਦੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਸਭ ਤੋਂ ਵਿਸਤਾਰ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਉਸ ਮੌਤ ਵੱਲ ਨੂੰ ਵੱਧਣ ਦੀ ਗੱਲ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਜਿਸਦਾ ਖਿਆਲ ਯਿਸੂ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਯਾਜਕਾਂ ਅਰ ਗ੍ਰੰਥੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥ ਫੜਵਾਇਆ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਇਹ ਗੱਲ ਉਦੋਂ ਪੂਰੀ ਹੋਈ ਜਦ ਯਹੂਦਾ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਗਥਸਮਨੀ ਵਿਚ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਫੜਵਾਇਆ ਅਰ ਪਹਿਰੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਆਇਆ (26:47)। ਦੂਜਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਮਹਾਸਭਾ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਯਾਜਕ ਅਰ ਗ੍ਰੰਥੀ ਹੁੰਦੇ ਸਨ (26:57)। ਇਸ ਸਭਾ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰ ਸੁੱਟਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ (27:1), ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਇਹ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਖ਼ਿਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ (1:19 ਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵੇਖੋ; 10:18; 12:14)। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਪਰਾਈਆਂ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਹੱਕ ਸੀ। ‘ਪਰਾਈਆਂ ਕੌਮਾਂ’ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਤੇ ਪਿਲਾਤੁਸ ਦੇ ਹਾਕਮ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ (27:2)। ਉਸ ਨੇ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਠੱਠਾ ਕਰਨ ਅਰ ਕੋਰੜੇ ਮਾਰਨ (27:27-30; ਮਰਕੁਸ 15:15)। ਇਸ ਜ਼ਲਾਲਤ ਅਤੇ ਤਕਲੀਫ਼ ਨੂੰ ਝੱਲਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਗਲਗਥਾ ਵਿਚ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਸਲੀਬ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹਾਉਣ (27:31)।

ਜਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਯਿਸੂ ਨੇ ਮਰਨਾ ਸੀ ਉਸ ਨੂੰ ਨਬੀਆਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਸੀ (16:21; 17:22, 23)। ਹੁਣ ਤਕ ਉਹਦੇ ਸਲੀਬ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਇਸ ਸ਼ਰਤ ਵਿਚ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਚੇਲੇ ਲਈ ਆਪਣੀ ਸਲੀਬ ਚੁੱਕ ਕੇ ਉਹਦੇ ਮਗਰ ਚੱਲਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ (10:38; 16:24)। ਪਰ ਯਿਸੂ ਦੇ ਸਲੀਬ ਤੇ ਚੜ੍ਹਾਏ ਜਾਣ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਇੱਥੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇੰਜੀਲ ਦੇ ਸਹਿਦਗੀ ਵਿਰਤਾਂਤਾਂ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ ਮੱਤੀ ਹੀ ਯਿਸੂ ਦੇ ਦੁੱਖ ਝੱਲਣ ਦੀ ਕਿਸੇ ਨਬੂਵਤ ਨੂੰ ਦੱਸਣ ਲਈ ‘ਸਲੀਬ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹਾਉਣਾ’ (*stauroo*) ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ; ਮਰਕੁਸ ਅਤੇ ਲੂਕਾ ਨੇ ਇਹਦੀ ਥਾਂ ਤੇ ‘ਮਾਰਨਾ’ (*apoktino*) ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਹੈ (ਮਰਕੁਸ 10:34; ਲੂਕਾ 18:33)।

ਸਲੀਬ ਤੇ ਚੜ੍ਹਾਉਣਾ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਯਹੂਦੀ ਤਰੀਕਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਯਹੂਦੀ ਲੋਕ ਪਥਰਾਅ ਕਰਨ, ਸਾੜਨ, ਸਿਰ ਲਾਹੁਣ ਜਾਂ ਗਲਾ ਘੁੱਟਣ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਸਨ।¹⁵ ਗੈਰ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਜੋ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਤੇ ਉਸ ਵਕਤ ਰੋਮੀ ਲੋਕ ਸਨ ਵਿਦੇਸ਼ੀਆਂ, ਗੁਲਾਮਾਂ ਅਤੇ ਘਟੀਆ ਕਿਸਮ ਦੇ ਮੁਜਰਮਾਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਸਲੀਬ ਉੱਤੇ ਟੰਗਦੇ ਸਨ।¹⁶

ਅਖ਼ੀਰ ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਨੇ ਨਬੂਵਤ ਕੀਤੀ ਕਿ ਤੀਏ ਦਿਨ ਉਹ ਫੇਰ ਜਿਵਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਲੀਬ ਉੱਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੂੰ ਯੂਸੁਫ਼ ਨਾਮਕ ਇਕ ਆਦਮੀ ਦੀ ਨਵੀਂ ਕਬਰ ਵਿਚ ਦਫ਼ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ (27:59, 60)। ਕਬਰ ਉਸ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਨਾਂ ਰੱਖ ਸਕੀ ਅਤੇ ਤੀਏ ਦਿਨ ਦੀ ਸਵੇਰ ਉਹ ਜੀ ਉੱਠਿਆ (28:1, 7)। ਮੱਤੀ ਵਿਚ ਦੁੱਖ ਝੱਲਣ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨੇ ਨਬੂਵਤਾਂ ਯਿਸੂ ਦੇ ਜੀ

ਉੱਠਣ ਦੀ ਫ਼ਤਹਿਮੰਦ ਗੱਲ ਨਾਲ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਈਆਂ (16:21; 17:23; 20:19)।

ਰਾਜ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਹੋਣਾ (20:20-28)

²⁰ਤਦ ਜ਼ਬਦੀ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੀ ਮਾਤਾ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਸਣੇ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਆਈ ਅਤੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਕੇ ਉਸ ਅੱਗੇ ਇਕ ਅਰਜ਼ ਕਰਨ ਲੱਗੀ। ²¹ਸੋ ਉਸ ਨੇ ਉਹ ਨੂੰ ਆਖਿਆ, ਤੂੰ ਕੀ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈਂ? ਉਹ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਆਗਿਆ ਕਰ ਜੋ ਤੇਰੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਪੁੱਤਰ ਇਕ ਤੇਰੇ ਸੱਜੇ ਅਤੇ ਇਕ ਤੇਰੇ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਬੈਠਣ। ²²ਪਰ ਜਿਸੂ ਨੇ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ, ਤੁਸੀਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਜੋ ਕੀ ਮੰਗਦੇ ਹੋ? ਉਹ ਪਿਆਲਾ ਜਿਹੜਾ ਮੈਂ ਪੀਣ ਨੂੰ ਹਾਂ ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਪੀ ਸਕਦੇ ਹੋ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਖਿਆ, ਅਸੀਂ ਪੀ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ²³ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਪਿਆਲਾ ਜ਼ਰੂਰ ਪੀਓਗੇ ਪਰ ਸੱਜੇ ਖੱਬੇ ਬਿਠਾਠਾ ਮੇਰਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਹੋ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਉਹ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।

²⁴ਅਤੇ ਜਾਂ ਦਸਾਂ ਨੇ ਇਹ ਸੁਣਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਖਿਝ ਗਏ। ²⁵ਤਦ ਜਿਸੂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਲ ਸੱਦ ਕੇ ਆਖਿਆ, ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ਜੋ ਪਰਾਈਆਂ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਸਰਦਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਹੁਕਮ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਜਿਹੜੇ ਵੱਡੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਧੌਂਸ ਜਮਾਉਂਦੇ ਹਨ। ²⁶ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਪਰ ਜੋ ਕੋਈ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਵੱਡਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੇ ਸੋ ਤੁਹਾਡਾ ਟਹਿਲੂਆ ਹੋਵੇ। ²⁷ਅਤੇ ਜੋ ਕੋਈ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਸਰਦਾਰ ਬਣਿਆ ਚਾਹੇ ਸੋ ਤੁਹਾਡਾ ਕਾਮਾ ਹੋਵੇ। ²⁸ਜਿਵੇਂ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਆਪਣੀ ਟਹਿਲ ਕਰਾਉਣ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਟਹਿਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਬਹੁਤਿਆਂ ਦੇ ਥਾਂ ਨਿਸਤਾਰੇ ਦਾ ਮੁੱਲ ਭਰਨ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਦੇਣ ਆਇਆ।

ਜਿਸੂ ਦੇ ਦੁੱਖ ਝੱਲਣ ਦੀਆਂ ਨਬੂਵਤਾਂ ਦੇ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੇ ਚੇਲਿਆਂ ਦਾ ਉਸ ਦੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਜਾਂ ਸਮਝਣ ਵਿਚ ਨਕਾਮ ਹੋਣਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਨਬੂਵਤ ਦੇ ਬਾਅਦ ਪਤਰਸ ਜਿਸੂ ਨੂੰ ਇਕ ਪਾਸੇ ਲਿਜਾ ਕੇ ਝਿੜਕਣ ਲੱਗਾ ਸੀ (16:22, 23)। ਦੂਜੀ ਨਬੂਵਤ ਦੇ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਚਰਚਾ ਹੋਣ ਲੱਗੀ ਕਿ ਰਾਜ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਕੌਣ ਹੈ (18:1-4)। ਇਸ ਤੀਜੇ ਮੌਕੇ ਤੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਇਖ਼ਤਿਆਰ ਵਾਲੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ (20:20-28)।

ਆਇਤ 20. ਜ਼ਬਦੀ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੀ ਮਾਤਾ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਸਣੇ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਆਈ ਅਤੇ ਇਕ ਅਰਜ਼ ਕਰਨ ਲੱਗੀ। ਇਹ ਔਰਤ ਜਿਸੂ ਦੇ ਮਗਰ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਸਲੀਬ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ, ਦਫ਼ਨਾਏ ਜਾਣ ਅਤੇ ਖਾਲੀ ਕਬਰ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਨਾਂਅ ਸਲੋਮੀ ਸੀ (27:56 ਅਤੇ ਮਰਕੁਸ 15:40 ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਕਰੋ)। ਉਹ ਜਿਸੂ ਦੀ ਮਾਤਾ ਮਰੀਅਮ ਦੀ ਭੈਣ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ (27:56; ਮਰਕੁਸ 15:40; ਯੂਹੰਨਾ 19:25)। ਜੇ ਉਹ ਮਰੀਅਮ ਦੀ ਭੈਣ ਸੀ ਤਾਂ ਜਿਸੂ ਦੀ ਮਾਸੀ ਹੋਈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਯਾਕੂਬ ਅਤੇ ਯੂਹੰਨਾ ਜਿਸੂ ਦੇ ਮਾਸੀ ਦੇ ਪੁੱਤ ਭਰਾ ਸਨ। ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਰਿਸ਼ਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇਸ ਅਧਾਰ ਤੇ ਅਰਜ਼ ਕਰਨੀ ਤਰਕਸੰਗਤ ਹੈ।¹⁷ ਇਸ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਯਾਕੂਬ ਅਤੇ ਯੂਹੰਨਾ ਜਿਸੂ ਦੇ ਚੇਲਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਨਜ਼ੀਦੀ ਚੇਲਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਨ (17:1 ਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵੇਖੋ)। ਪਤਰਸ ਅਤੇ ਅਦ੍ਰਿਅਸ ਨਾਲ ਇਹ ਲੋਕ ਜਿਸੂ ਵੱਲੋਂ ਚੁਣੇ ਗਏ ਮੁੱਢਲੇ ਚੇਲੇ ਸਨ (4:18-22)।

ਇੰਜੀਲ ਦੇ ਮਰਕੁਸ ਦੇ ਵਿਰਤਾਂਤ ਵਿਚ ਜ਼ਬਦੀ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦਾ ਨਾਂਅ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਉੱਥੇ ਜਿਸੂ ਅੱਗੇ ਸਿਰਫ਼ ਯਾਕੂਬ ਅਤੇ ਯੂਹੰਨਾ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਿਆਂ ਵਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ (ਮਰਕੁਸ 10:35-37)। ਮੱਤੀ ਵਿਚ ਤਿੰਨੇ ਜਿਸੂ ਕੋਲ ਆਏ, ਪਰ ਬੇਨਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਤਾ ਨੇ ਹੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ

ਇਹ ਅੱਗੇ ਸਾਫ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਲੋਮੀ ਦੀ ਅਰਜ਼ ਵਿਚ ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੀ ਇੱਛਾ ਸੀ (20:22, 24)। ਯਿਸੂ ਦੇ ਵਕਤ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੋਂ ਸਿੱਧੇ ਆਪਣੇ ਬੇਟਿਆਂ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨਾ ਕਿਸੇ ਮਾਂ ਲਈ ਨਵੀਂ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਵਿਚ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਬਜ਼ੁਰਗ ਹੋ ਰਿਹਾ ਰਾਜਾ ਦਾ ਉਸ ਦੇ ਬੇਟੇ ਸੁਲੇਮਾਨ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਗੱਦੀ ਦਾ ਵਾਰਸ ਬਣਾ ਦਏ (1 ਰਾਜਿਆਂ 1:15-21)।¹⁸

ਆਇਤ 21. ਪਤਰਸ ਵੱਲੋਂ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਪਹਿਲੇ ਸਵਾਲ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਨੇ ਰਸੂਲਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ‘ਸਿੰਘਾਸਣਾਂ ਉੱਤੇ’ ਬੈਠ ਕੇ ‘ਇਸਰਾਏਲ ਦੀਆਂ ਬਾਰਾਂ ਗੋਤਾਂ ਦਾ ਨਿਆਉ’ ਕਰਨਗੇ (19:28)। ਇਸ ਵਾਅਦੇ ਕਰਕੇ ਸਲੋਮੀ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਸੱਜੇ ਅਤੇ ਖੱਬੇ ਬੈਠਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਥਾਂ ਬੜੀ ਇੱਜ਼ਤ ਵਾਲੇ ਹਨ ਕਿਉਂ ਜੋ ਇਹ ਹਕੂਮਤ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਗੱਦੀਆਂ ਹਨ। ਸੱਜਾ ਪਹਿਲਾ ਸੀ ਅਤੇ ਖੱਬਾ ਦੂਜਾ। ਜੋਸੇਫ਼ਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਾਹਿਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਮੇਜ਼ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵੇਂ ਥਾਂਵਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਯੋਨਾਥਾਨ (ਸੱਜੇ) ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਜਰਨੈਲ ਅਬਨੇਰ (ਖੱਬੇ) ਹੁੰਦਾ ਸੀ।¹⁹

ਯਾਕੂਬ ਅਤੇ ਯੂਹੰਨਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਤਾ ਸਲੋਮੀ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੇ ਅਸਲ ਸੁਭਾਅ ਦੀ ਬਿਲਕੁਲ ਨਾਸਮਝੀ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਚੇਲਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹੀ ਸੁਰ ਸੀ, ਇੱਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਯਿਸੂ ਦੇ ਉੱਪਰ ਉੱਠਾਏ ਜਾਣ ਵੇਲੇ ਤਕ ਵੀ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 1:6)। ਉਹ ਇਕ ਸਰੀਰਕ ਭਾਵ ਦੁਨੀਆਵੀ ਰਾਜ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਪਰ ਮਸੀਹ ਦਾ ਰਾਜ ‘ਇਸ ਜਗਤ ਤੋਂ’ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਰੂਹਾਨੀ ਹੈ (ਯੂਹੰਨਾ 18:36)।

ਆਇਤ 22. ਯਿਸੂ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਿਆਂ ਆਪਣਾ ਜਵਾਬ ਸਲੋਮੀ ਨੂੰ ਮੁਖ਼ਾਤਬ ਹੋ ਕੇ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਉਸ ਨੇ ਸਿੱਧੇ ਯਾਕੂਬ ਅਤੇ ਯੂਹੰਨਾ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ, ‘ਤੁਸੀਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਜੇ ਕੀ ਮੰਗਦੇ ਹੋ? ਉਹ ਪਿਆਲਾ ਜਿਹੜਾ ਮੈਂ ਪੀਣ ਨੂੰ ਹਾਂ ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਪੀ ਸਕਦੇ ਹੋ?’ ਉਹ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਆਪਣੀ ਮੌਤ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪੁਰਾਣੇ ਜ਼ਮਾਨਿਆਂ ਵਿਚ ਮੁਜਰਮਾਂ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਜ਼ਹਿਰ ਪਿਆ ਕੇ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਨਾਮਵਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਜਾਂ ਉਹ ਆਤਮਘਾਤ ਕਰਨਾ ਚੁਣਦੇ ਸਨ। ‘ਪਿਆਲਾ’ ਦੁੱਖ ਝੱਲਣ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦਾ ਦੂਜਾ ਨਾਂ ਬਣ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਯਿਸੂ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਇਸੇ ਅਰਥ ਵਿਚ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।²⁰

ਬਾਅਦ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਯੂਨਾਨੀ ਹੱਥਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ ਵਾਧੂ ਵਾਕਅੰਸ਼ ‘ਜਾਂ ਉਸ ਬਪਤਿਸਮੇ ਨਾਲ ਬਪਤਿਸਮਾ ਲੈਣਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਮੈਂ ਬਪਤਿਸਮਾ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ’ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜ਼ਾਹਿਰ ਤੌਰ ਤੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਗ੍ਰੰਥੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਮਰਕੁਸ 10:38 ਵਿਚ ਸਮਾਨਾਂਤਰ ਵੇਰਵੇ ਤੋਂ ਲਏ ਗਏ ਸਨ।²¹

ਦੋਹਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਨੇ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਇਹ ਆਖਦਿਆਂ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, ‘ਅਸੀਂ ਪੀ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।’ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੋਂ ਮਸੀਹ ਲਈ ਸਮਰਪਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਦਾ ਵੀ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਸੀ (ਵੇਖੋ 26:33, 35)। ਪਰ ਉਹ ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਗੱਲ ਦਾ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਸਮਝੇ ਸਨ।

ਆਇਤ 23. ਫਿਰ ਯਿਸੂ ਨੇ ਯਾਕੂਬ ਅਤੇ ਯੂਹੰਨਾ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰਾ ਪਿਆਲਾ ਜ਼ਰੂਰ ਪੀਓਗੇ, ਪਰ ਰਾਜ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਥਾਂਵਾਂ ਤੇ ਬਿਠਾਲਣਾ ਉਸ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਫ਼ੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸੁਰਗ ਵਿਚ ਪਿਤਾ ਦਾ ਕੰਮ ਸੀ।

ਜਦ ਸਮਾਂ ਆਇਆ ਤਾਂ ਰਸੂਲਾਂ ਨੇ ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ ਉਹ ਪਿਆਲਾ ਪੀਤਾ ਜਿਸ ਦੀ ਯਿਸੂ ਨੇ ਨਬੂਵਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਯਾਕੂਬ ਆਪਣੇ ਈਮਾਨ ਦੀ ਖ਼ਾਤਿਰ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਪਹਿਲਾ ਰਸੂਲ ਬਣਿਆ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 12:1, 2)। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਯੂਹੰਨਾ ਆਪਣੀ ਮੌਤ ਮਰਿਆ ਪਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਬਹੁਤ ਦੁੱਖ ਝੱਲਿਆ। ਕਲੀਸੀਆ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੁੱਟਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕੋਰੜੇ ਮਾਰੇ ਗਏ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 4:3; 5:17, 18, 40)। ਪਹਿਲੀ ਸਦੀ

ਦੇ ਅਖੀਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਮੁਸ ਨਾਮਕ ਟਾਪੂ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਨਿਕਾਲਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਰੋਮੀ ਕੈਦੀਆਂ ਅਤੇ ਬਾਗੀਆਂ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਏਜੀਅਨ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਟਾਪੂਆਂ ਤੇ ਦੇਸ਼-ਨਿਕਾਲਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।²² ਪਤਮੁਸ ਤੇ ਰਹਿਣ ਦੌਰਾਨ ਯੂਹੰਨਾ ਨੂੰ ਮੁਕਾਸ਼ਫਾ ਮਿਲਿਆ (ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਪੋਥੀ 1:9)। ਰਵਾਇਤ ਮੁਤਾਬਿਕ ਉਹ ਡੋਮੀਸ਼ੀਅਨ ਰਾਜੇ ਦੇ ਮਰਨ ਤਕ ਉਸੇ ਟਾਪੂ ਉੱਤੇ ਰਿਹਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਉਹ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਪਰਤ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਉਸ ਨੇ ਅਫ਼ਸੁਸ ਵਿਚ ਕੱਟੀ।²³

ਆਇਤ 24. ਜਦ ਬਾਕੀ ਦਾਸ਼ਾਂ ਚੇਲਿਆਂ ਨੇ ਯਾਕੂਬ ਅਤੇ ਯੂਹੰਨਾ ਦੀ ਯਿਸੂ ਅੱਗੇ ਸਲੋਮੀ ਦੀ ਅਰਜ਼ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਸੁਣੀ ਤਾਂ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਖਿਝ ਗਏ। ਇਹ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਕਿਰਿਆ ਸਚਿਆਈ ਨਾਲ ਗੁੱਸਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਲਕਿ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸੁਆਰਥੀ ਅਭਿਲਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਇਸ ਕਰਕੇ ਖਿਝੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਮੰਗਿਆ। ਕੈਸਰਿਆ ਫ਼ਿਲਿੱਪੀ ਤੋਂ ਕਫ਼ਰਨਾਹੁਮ ਨੂੰ ਜਾਂਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਤੇ ਬਹਿਸ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਸੁਰਗ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਕੌਣ ਹੋਵੇਗਾ (18:1); ਪਰ ਜਦ ਯਿਸੂ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਉਹ ਕੀ ਚਰਚਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਐਨੇ ਸ਼ਰਮਿੰਦੇ ਹੋਏ ਸਨ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕੇ ਸਨ (ਮਰਕੁਸ 9:33, 34)। ਆਖ਼ਰੀ ਭੋਜ ਵੇਲੇ ਵੀ ਉਹ ਬਹਿਸ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ‘ਵੱਡਾ’ ਕੌਣ ਹੈ (ਲੂਕਾ 22:24)। ਆਪਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਝਗੜੇ ਕਰਕੇ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੈਰ ਧੋਣੇ ਪਏ ਸਨ (ਯੂਹੰਨਾ 13:1-20)।

ਆਇਤ 25. ਰਸੂਲਾਂ ਦੀ ਨਰਾਜ਼ਗੀ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ, ਸੁਲਾਹ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦਿਆਂ ਯਿਸੂ ਨੇ ਦਖਲ ਦਿੱਤਾ। ਇਕ ਵਾਰ ਫੇਰ ਉਸ ਨੇ ਪਰਾਈਆਂ ਕੌਮਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਉਦਾਹਰਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੀਤੀ (ਵੇਖੋ 5:4-7; 6:7, 32; 18:17)। ਉਸ ਨੇ ਰਸੂਲਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਰਾਜ ਪਰਾਈਆਂ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਰਾਜਾਂ ਵਰਗਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰਦਾਰ ਅਤੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ, ਰਾਜਿਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਸਣੇ ਜਿਹੜੇ ਵੱਡੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੁਨਿਆਵੀ ਪਰਜਾ ਉੱਤੇ ਜਿਹੜੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਆਪਣੀ ਤਾਕਤ ਦੀ ਧੌਂਸ ਜਤਾਉਣ ਵਾਲੇ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਯਿਸੂ ਦਾ ਰਾਜ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਸੀ।

ਪਰਾਈਆਂ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹਾਕਮ ਦਮਨਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਸਲ ਵਿਚ ਖਿੰਡ ਕੇ ਰਹਿ ਰਹੇ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਬੜਾ ਸਨਮਾਨ ਸੀ ਜਿਹੜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਚੰਗਾ ਸਲੂਕ ਕਰਦੇ ਸਨ।²⁴ ਪਰ ਫ਼ਲਿਸਤੀਨ ਦੇ ਯਹੂਦੀਆਂ ਵਿਚ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਸੋਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਯਿਸੂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਇਸਰਾਏਲ ਉੱਤੇ ਰੋਮੀ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਗੱਲ ਆ ਗਈ ਹੋਵੇਗੀ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਟੈਕਸ ਲਾਉਣ, ਸੀਮਤ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੇਣ ਅਤੇ ਜ਼ਾਲਿਮ ਫ਼ੌਜੀ ਟੁਕੜੀਆਂ ਕਰਕੇ ਜਾਣਿਆਂ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।²⁵ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬਦਸਲੂਕੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਕੁੱਟਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਫੌਜੀ ਤਾਕਤ ਹੀ ਆਪਣੀ ਆਤਮ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਢੁਕਵੀਂ ਥਾਂ ਫੇਰ ਤੋਂ ਪਾਉਣਾ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇਕ ਤਰੀਕਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਸੀ।²⁶ ਇਹ ਗੱਲ ਭਾਵੇਂ ਆਮ ਬਣਾਉਣਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਰੁਤਬੇ ਅਤੇ ਤਾਕਤ ਦੀਆਂ ਚੇਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਸਹੀ ਸਹੀ ਦੱਸਦੀ ਹੈ।

ਆਇਤਾਂ 26, 27. ਪਰਾਈਆਂ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਹਾਕਿਮਾਂ ਦੀ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਮਿਸਾਲ ਦੇਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਯਿਸੂ ਨੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਹੋਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਸਚਿਆਈ ਦੱਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਸਮਾਨਅਰਥੀ ਸਮਾਨਾਂਤਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲੀ ਕਤਾਰ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਦੂਜੀ ਕਤਾਰ ਵਿਚ ਦੁਹਰਾਏ ਜਾਂਦਿਆਂ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ:

‘ਜੇ ਕੋਈ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਵੱਡਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੇ
ਸੋ ਤੁਹਾਡਾ ਟਹਿਲੂਆ ਹੋਵੇ।

ਅਤੇ ਜੋ ਕੋਈ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਸਰਦਾਰ ਬਣਿਆ ਚਾਹੇ
ਸੋ ਤੁਹਾਡਾ ਕਾਮਾ ਹੋਵੇ।’

ਪਹਿਲੀ ਕਤਾਰ ਵਿਚ ‘ਵੱਡਾ’ ਸ਼ਬਦ ਦੂਜੀ ਕਤਾਰ ਵਿਚ ‘ਸਰਦਾਰ’ ਦਾ ਸਮਾਨਾਂਤਰ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ‘ਟਹਿਲੂਆ’ ਸ਼ਬਦ ‘ਕਾਮਾ’ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਆਇਤ ਵਿਚ ਸਮਾਨਅਰਥੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਭਾਵੇਂ ਬੇਢੰਗੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਯੂਨਾਨੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਵੱਖੋ ਵੱਖ ਅਰਥ ਹਨ। ‘ਟਹਿਲੂਆ’ (*diakonos*) ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਮਾਲਕ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਜਦਕਿ ‘ਕਾਮਾ’ (*doulos*) ਤੋਂ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਕੰਮ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।²⁷

ਮਸੀਹ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਦੀ ਗੱਲ ਤਾਕਤ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ; ਇਹ ਤਾਂ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਛੋਟਾ ਕਰਨ ਲਈ ਆਉਂਦੀ ਹੈ (ਵੇਖੋ 10:39; 16:24, 25)। ਯਿਸੂ ਦੇ ਚੇਲਿਆਂ ਲਈ ਇਸ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਅਤੇ ਅਪਣਾਉਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਉਲਟ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਸਮਾਂ ਬੀਤ ਜਾਣ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੇਵਾ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਅਪਣਾ ਲਿਆ। ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਦੀਆਂ ਕਈ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦਾ ਆਰੰਭ ਲੇਖਕ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦਾਸ ਦੱਸਣ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ (ਰੋਮੀਆਂ 1:1; ਫ਼ਿਲਿੱਪੀਆਂ 1:1; ਯਾਕੂਬ 1:1; 2 ਪਤਰਸ 1:1; ਯਹੂਦਾ 1; ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਪੋਥੀ 1:1)।

ਆਇਤ 28. ਆਪਣੇ ਚੇਲਿਆਂ ਲਈ ਨਕਲ ਕਰਨ ਲਈ ਯਿਸੂ ਆਪਣੀ ਹੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਨਮੂਨਾ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ: ‘ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਆਪਣੀ ਟਹਿਲ ਕਰਾਉਣ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਟਹਿਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਬਹੁਤਿਆਂ ਦੇ ਥਾਂ ਨਿਸਤਾਰੇ ਦਾ ਮੁੱਲ ਭਰਨ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਦੇਣ ਆਇਆ।’ ਉਹ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਦੇਣ ਲਈ ਆਇਆ ਸੀ ਨਾ ਕਿ ਲੈਣ ਲਈ। ਉਹ ਅਨਪੜ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਣ, ਭੁੱਖਿਆਂ ਨੂੰ ਖੁਆਉਣ, ਬੀਮਾਰਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗਿਆਂ ਕਰਨ, ਭੂਤ ਚੰਬੜਿਆਂ ਨੂੰ ਛੁਡਾਉਣ ਅਤੇ ਮੁਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਜਿਵਾਉਣ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਸੇਵਕ ਬਣਨ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਨਮੂਨਾ ਬਣ ਗਿਆ। ਅਖ਼ੀਰ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਪਾਪ ਨਾਲ ਭਰੀ ਮਨੁੱਖ ਜਾਤੀ ਨੂੰ ਖੁਦਾ ਨਾਲ ਮਿਲਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਸਲੀਬ ਉੱਤੇ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਯਿਸੂ ਪ੍ਰਭੂ ਹੈ, ਪਰ ਰਾਜ ਕਰਨ ਦਾ ਉਸ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਗੈਰਕੌਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਹੈ (20:25; ਲੂਕਾ 22:24-27)।

‘ਬਹੁਤਿਆਂ ਦੇ ਥਾਂ ਨਿਸਤਾਰੇ ਦਾ ਮੁੱਲ ਭਰਨ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਦੇਣ’ ਵਾਕਅੰਸ਼ ਦੁਖੀ ਦਾਸ ਦੀ ਯਸਾਯਾਹ ਦੀ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਲਗਦਾ ਹੈ: ‘... ਓਸ ਆਪਣੀ ਜਾਨ [*psuche*] ਮੌਤ ਲਈ ਡੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੀ, ... ਉਸ ਬਹੁਤਿਆਂ ਦੇ ਪਾਪ ਚੁੱਕੇ [*pollon*] ਅਤੇ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਦੀ ਸਿਫ਼ਾਰਿਸ਼ ਕੀਤੀ’ (ਯਸਾਯਾਹ 53:12; LXX)। ਮੌਤੀ ਦੇ ਵਾਕਅੰਸ਼ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ‘ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਬਹੁਤਿਆਂ [*knti*] ਦੀ ਥਾਂ ਛੁਟਕਾਰੇ ਲਈ ਦੇਣ’ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਭਾਸ਼ਾ ਮਸੀਹ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇ ਬਦਲਵੇਂ ਸੁਭਾਅ ਤੇ ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਚ ਯੋਗਦਾਨ ਹੈ (ਵੇਖੋ ਯੂਹੰਨਾ 10:11; ਰੋਮੀਆਂ 4:25; 5:6-11; 2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 5:21; ਗਲਾਤੀਆਂ 3:13, 14; ਤੀਤੁਸ 2:14; 1 ਪਤਰਸ 1:18, 19; 2:24; 3:18)।

ਅਨੁਵਾਦ ਹੋਇਆ ਸ਼ਬਦ ‘ਨਿਸਤਾਰਾ’ (*lutron*) ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਥੇ ਅਤੇ ਮਰਕੁਸ 10:45 ਦੇ ਸਮਾਨਾਂਤਰ ਹਵਾਲੇ ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਯੂਨਾਨੀ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਗੁਲਾਮਾਂ ਨੂੰ ਛੁਡਾਉਣ ਜਾਂ ਜੰਗੀ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਖ਼ਰੀਦਣ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦੱਸਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਯਿਸੂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਾਪ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ‘ਚੋਂ ਛੁਡਾਉਣ ਨਈਂ ਮਰ ਗਿਆ (ਰੋਮੀਆਂ

6: 15-23)। ਇਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਕਿਰਿਆ ਸ਼ਬਦ (*lutroo*) 1 ਪਤਰਸ 1: 18 ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਛੁਟਕਾਰੇ ਦੀ ਕੀਮਤ ਮਸੀਹ ਦਾ ਕੀਮਤੀ ਲਹੂ ਸੀ। ਕਿਰਿਆ ਸ਼ਬਦ ਤੀਤੁਸ 2: 14 ਵਿਚ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਸੀਹ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਪਾਪ ਤੋਂ ਛੁਡਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ (ਹੋਰ ਸਬੰਧਿਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਲਈ ਵੇਖੋ ਰੋਮੀਆਂ 3: 24; ਅਫਸੀਆਂ 1: 7; 1 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 2: 6; ਇਬਰਾਨੀਆਂ 9: 12)।

‘ਨਿਸਤਾਰੇ’ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਇਕ ਸਵਾਲ ਖੜਾ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ‘ਨਿਸਤਾਰਾ ਕਿਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ?’ ਭਲਾ ਸ਼ੈਤਾਨ ਨੂੰ? ਭਲਾ ਖੁਦਾ ਨੂੰ? ਇਸ ਦਾ ਸਹੀ ਜਵਾਬ ਤਾਂ ਖੁਦਾ ਹੀ ਦੇਵੇਗਾ। ਐਫ਼ ਬੁਸਲ ਨੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਹੈ:

... ਨਿਸਤਾਰੇ ਨੂੰ ਪਾਉਣ ਵਾਲਾ ਤਾਂ ਖੁਦਾ ਹੀ ਹੈ। ਯਿਸੂ ਮਰ ਕੇ ਖੁਦਾ ਦੀ ਹੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਖੁਦਾ ਬੜੀ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਤੋਂ ਦੁੱਖ ਝੱਲਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਖੁਦਾ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰਦਾ ਹੈ। ਸਾਰੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਕਿ ਸ਼ੈਤਾਨ ਨੂੰ ਨਿਸਤਾਰੇ ਦਾ ਮੁੱਲ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ ਨਕਾਰੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮੱਤੀ ਦੀ ਦੁੱਖ ਝੱਲਣ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਸ਼ੈਤਾਨ ਕਿਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸ਼ੈਤਾਨ ਯਿਸੂ ਦੀ ਮੌਤ ਨੂੰ ਐਨਾ ਘੱਟ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚੋਂ ਹਟਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਮਰਕੁਸ 8: 33; ਮੱਤੀ 16: 23 ਇਹ ਗੱਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਯਿਸੂ ਦੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਗੱਲਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੀ ਕਿ ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੂੰ ਯਿਸੂ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ੇ ਤੋਂ ਖੁਦਾ ਤਕ ਅਜ਼ਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।²⁸

ਯਿਸੂ ਦੇ ਵਾਕਅੰਸ਼ ਵਿਚ ‘ਬਹੁਤਿਆਂ’ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਲੱਗਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਯਿਸੂ ਕੁਝ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਮਰਿਆ (‘ਸੀਮਤ ਪ੍ਰਾਸਚਿਤ’)। ਇੱਥੇ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ‘ਸਭ’ ਦੇ ਅਰਥ ਵਾਲਾ ਇਕ ਇਬਰਾਨੀ ਨਿਜ਼ਾਹਾਰ ਹੈ (ਵੇਖੋ 26: 28; ਇਬਰਾਨੀਆਂ 9: 28)²⁹ ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਆਇਤਾਂ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨਾਲ ਯਿਸੂ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇ ਹਰ ਕਿਸੇ ਲਈ ਹੋਣ ਨੂੰ ਦੱਸਦੀਆਂ ਹਨ (ਯੂਹੰਨਾ 1: 29; 3: 16; 2 ਕੁਰੰਥੀਆਂ 5: 14, 15; 1 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 2: 3-6; ਤੀਤੁਸ 2: 11; 1 ਯੂਹੰਨਾ 2: 1, 2)। ਖ਼ਾਸਕਰ 1 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 2: 6 ਵਿਚ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਯਿਸੂ ਨੇ ‘ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਭਨਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਾਸਚਿਤ ਕਰਕੇ [*antilutron*] ਦੇ ਦਿੱਤਾ।’ ਯਿਸੂ ਸਭ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਮਰਿਆ, ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਾ ਫ਼ਾਇਦਾ ਹਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਮੰਨੇਗਾ।

ਅਖ਼ੀਰ ਵਿਚ ਆਇਤ 28 ਮਸੀਹ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਅਹਿਮ ਸਚਿਆਈਆਂ ਦੱਸਦੀ ਹੈ। (1) ਇਹ ਉਸ ਦਾ ਸਵੈ-ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕੰਮ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮਸੀਹ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ। (2) ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖੁਦਾ ਦੀ ਗੱਲ ਮੰਨਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੰਨੀ ਨਹੀਂ, ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੰਮ ਸੀ। (3) ਇਹ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇਕ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਕੰਮ ਸੀ।³⁰

ਦੋ ਅੰਨ੍ਹਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਜਾਖੇ ਕਰਨਾ (20: 29-34)

²⁹ਜਦ ਉਹ ਯਰੀਹੋ ਤੋਂ ਨਿੱਕਲਦੇ ਸਨ ਤਦ ਵੱਡੀ ਭੀੜ ਉਹ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਹੋ ਤੁਰੀ। ³⁰ਅਤੇ ਵੇਖੋ ਕਿ ਦੋ ਅੰਨ੍ਹੇ ਜਿਹੜੇ ਸੜਕ ਦੇ ਕੰਢੇ ਬੈਠੇ ਸਨ ਜਾਂ ਇਹ ਸੁਣਿਆ ਜੋ ਯਿਸੂ ਲੰਘਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉੱਚੀ ਦੇਕੇ ਬੋਲੇ, ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ, ਦਾਉਦ ਦੇ ਪੁੱਤਰ, ਸਾਡੇ ਉੱਤੇ ਦਯਾ ਕਰ। ³¹ਅਤੇ ਭੀੜ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਝਿੜਕਿਆ ਭਈ ਚੁੱਪ ਕਰ

ਜਾਣ ਪਰ ਉਹ ਹੋਰ ਵੀ ਉੱਚੀ ਦੇਕੇ ਬੋਲੇ ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ, ਦਾਉਦ ਦੇ ਪੁੱਤਰ, ਸਾਡੇ ਉੱਤੇ ਦਯਾ ਕਰ !³² ਤਦ ਯਿਸੂ ਨੇ ਖੜਾ ਹੋ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੋਚਿਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ, ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਜੇ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਕਰਾਂ? ³³ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਖਿਆ, ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ, ਸਾਡੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਣ !³⁴ ਅਤੇ ਯਿਸੂ ਨੇ ਤਰਸ ਖਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨੂੰ ਛੋਹਿਆ ਅਰ ਓਹ ਬੱਟ ਸੁਜਾਖੇ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਉਹ ਦੇ ਮਗਰ ਤੁਰ ਪਏ।

ਸੇਵਾ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ ਦੇ ਬਾਅਦ (20:25-28), ਯਿਸੂ ਨੇ ਦੋ ਅੰਨ੍ਹਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਜਾਖਾ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਹੂਬਹੂ ਵਿਖਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਦਾ ਫ਼ੋਕਸ ਭਾਵੇਂ ਯਹੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਅੱਗੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਮਿਸ਼ਨ ਤੇ ਸੀ ਪਰ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਰੁੱਕ ਕੇ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਲਈ ਆਪਣਾ ਤਰਸ ਵਿਖਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਸਮਾਂ ਕੱਢਿਆ।

ਆਇਤ 29. ਦੋ ਅੰਨ੍ਹਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਜਾਖੇ ਕਰਨਾ ਯਿਸੂ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਚੇਲਿਆਂ ਦੇ ਯਰੀਹੋ ਤੋਂ ਜਾਣ ਵੇਲੇ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਯਿਸੂ ਪਿਰੀਆ ਵਿਚ ‘ਯਰਦਨ ਦੇ ਪਾਰ’ (19:1) ਸੀ ਅਤੇ ਯਹੂਸ਼ਲਮ ਵੱਲ ਨੂੰ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ (20:17)। ਹੁਣ ਤਕ ਉਹ ਯਰਦਨ ਨਦੀ ਪਾਰ ਕਰਕੇ ਪਿਰੀਆ ਤੋਂ ਯਹੂਦੀਆ ਵਿਚ ਜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਯਰੀਹੋ ਵਿਚ ਆਇਆ ਜੋ ਯਰਦਨ ਤੋਂ ਪੰਜ ਕੁ ਮੀਲ ਪੱਛਮ ਵਿਚ ਸੀ। ਪ੍ਰਭੂ ਯਹੂਸਲਮ ਨੂੰ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਘੁੰਮਣ ਘੇਰੀ ਵਾਲੇ ਅੱਖੇ ਰਸਤੇ ਤੇ ਚੜ੍ਹਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ; ਇਹ ਤਿੱਖਾ ਮੋੜ ਤਕਰੀਬਨ 2,600 ਫੁੱਟ ਉੱਚੀ ਚੋਟੀ ਤਕ ਸੀ। ਯਹੂਸ਼ਲਮ ਯਰੀਹੋ ਤੋਂ ਪੰਦਰਾਂ ਮੀਲ ਕਰੀਬ ਦੱਖਣ ਪੱਛਮ ਵਿਚ ਸੀ। ਮਾਈਕਲ ਜੇ. ਵਿਲਕਿੰਸ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਫ਼ਰ ਵਿਚ ਪੈਦਲ ਛੇ ਤੋਂ ਅੱਠ ਘੰਟੇ ਲਗਦੇ ਹੋਣਗੇ, ਜੋ ਯਿਸੂ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਰਾਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਤੇ ਪੁੱਜ ਜਾਣ ਦੀ ਕਾਹਲੀ ਹੋਵੇਗੀ।³¹ ਯਰੀਹੋ ਤੋਂ ਯਹੂਸ਼ਲਮ ਨੂੰ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਰਾਹ ਤੇ ਇਕੱਲੇ ਜਾਣਾ ਇਸ ਤੇ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਲੁੱਟ ਖਸੁੱਟ ਕਰਕੇ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਸੀ (ਵੇਖੋ ਲੂਕਾ 10:30)। ਡਾਕੂ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਨਿਹੱਥੇ ਮੁਸਾਫ਼ਰਾਂ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਗੁਫ਼ਾਵਾਂ ਜਾਂ ਚੱਟਾਨਾਂ ਦੇ ਮਗਰ ਲੁੱਕ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਟੋਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸਫ਼ਰ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਐਨਾ ਖ਼ਤਰਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ।

ਇੰਜੀਲ ਦੇ ਸਹਿਦਰਸ਼ੀ ਵਿਰਤਾਂਤਾਂ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਚੰਗਿਆਈ ਵੇਲੇ ਯਿਸੂ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਚੇਲਿਆਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਤੇ ਸਵਾਲ ਖੜਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੱਤੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ‘ਉਹ ਯਰੀਹੋ ਤੋਂ ਨਿੱਕਲਦੇ ਸਨ’ ਜਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੰਨ੍ਹੇ ਮਿਲੇ, ਜਦਕਿ ਲੂਕਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਯਿਸੂ ‘ਯਰੀਹੋ ਦੇ ਨੇੜੇ ਅੱਪੜਿਆ’ ਸੀ (ਲੂਕਾ 18:35)। ਇਹ ਸਾਫ਼ ਫ਼ਰਕ ਦੋ ਯਰੀਹੋ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਸੁਲਝਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਵਾਲਾ ਨਗਰ ਯਹੋਸ਼ੁਆ ਦੇ ਸਮੇਂ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ (ਯਹੋਸ਼ੁਆ 6), ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਫੇਰ ਤੋਂ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ (1 ਰਾਜਿਆਂ 16:34)। ਮਸੀਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵੀ ਇਸ ਵਿਚ ਲੋਕ ਵੱਸਦੇ ਸਨ।

ਪੁਰਾਣੇ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਦੇ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਹੱਸਮੋਨੀ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮਹਿਲ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਇਕ ਨਵਾਂ ਨਗਰ ਵਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਪੁਰਾਣੇ ਨਗਰ ਤੋਂ ਮੀਲ ਕੁ ਦੂਰ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਹੇਰੋਦੇਸ ਮਹਾਨ ਨੇ ਤਿੰਨ ਨਾਲ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮਹਿਲਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾਉਣ ਲਈ ਹੱਸਮੋਨੀਆਂ ਦੇ ਮਹਿਲ ਨੂੰ ਵਿਸਤਾਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਘੱਟ ਉਚਿਆਈ ਕਰਕੇ ਗਰਮ ਵਾਤਾਵਰਣ ਮਿਲਣ ਕਰਕੇ ਸਿਆਲ ਵਿਚ ਇੱਥੇ ਸਮਾਂ ਕੱਟਣਾ ਚੰਗਾ ਲਗਦਾ ਸੀ।³² ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਹਿਲਾਂ ਵਿਚ ਸਵਾਗਤ ਹਾਲਤ, ਰੋਮੀਆਂ ਦਾ ਇਸ਼ਨਾਨ ਘਰ, ਪਾਣੀ ਹੇਠ ਬਗੀਚੇ, ਤੈਰਦੇ ਤਲਾਬ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਦਰਬਾਰ ਸਨ। ਹੇਰੋਦੇਸ ਨੇ ਇਕ ਰੰਗਮੰਚ, ਘੋੜਿਆਂ ਅਤੇ ਰੱਥਾਂ ਲਈ ਦੌੜਨ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਅਤੇ ਕਸਰਤ ਘਰ ਵੀ ਬਣਾਇਆ। ਖਜੂਰ ਦੇ ਦਰੱਖਤਾਂ ਅਤੇ ਗੁਲਾਬ ਦੇ ਬਗੀਚਿਆਂ ਨਾਲ ਇਹ ਨਵਾਂ ਨਗਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਕ ਖੂਬਸੂਰਤ ਥਾਂ ਬਣ ਗਿਆ

ਸੀ। ਮਾਲਕ ਐਂਟਨੀ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮਿਸਰ ਦੀ ਰਾਣੀ ਕਲਿਓਪੈਟਰਾ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਲਈ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰ ਦੇ ਤੋਹਫ਼ੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।^{੧੩}

ਜ਼ਾਹਿਰ ਤੌਰ ਤੇ ਯਿਸੂ ਪੁਰਾਣੇ ਯਰੀਹੋ ਤੋਂ ਨਿੱਕਲ ਕੇ ਨਵੇਂ ਯਰੀਹੋ ਵਿਚ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਦ ਉਸ ਨੂੰ ਦੋ ਅੰਨ੍ਹੇ ਮਿਲੇ। ਚਲਦੇ ਚਲਦੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਇਕ ਵੱਡੀ ਭੀੜ ਵੀ ਸੀ। ਪਸ਼ਾਹ ਦਾ ਸਮਾਂ ਨੇੜੇ ਸੀ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਕਈ ਮੁਸਾਫ਼ਰ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਨੂੰ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਦੋਹਾਂ ਅੰਨ੍ਹਿਆਂ ਲਈ ਖੈਰਾਤ ਮੰਗਣ ਲਈ ਨਵੇਂ ਯਰੀਹੋ ਵਿਚ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਰਾਹ ਤੇ ਕੋਈ ਥਾਂ ਬਹੁਤ ਢੁਕਵਾਂ ਹੋਣਾ ਸੀ (ਵੇਖੋ ਲੂਕਾ 18:35)। ਜ਼ਿਆਦਤਰ ਮੁਸਾਫ਼ਰ ਪਰਬ ਵਿਚ ਜਾਂਦਿਆਂ ਜਸ਼ਨ ਭਰੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਉਹ ਸਫ਼ਰ ਵਿਚ ਖ਼ਰਚ ਕਰਨ ਲਈ ਢੇਰ ਸਾਰਾ ਪੈਸਾ ਵੀ ਲਿਆਉਂਦੇ ਹੋਣਗੇ।

ਆਇਤ 30. ਮੱਤੀ ਦੇ ਵਿਰਤਾਂਤ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦੋ ਅੰਨ੍ਹੇ ਸੜਕ ਕੰਢੇ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਲੂਕਾ 18:35 ਵਿਚ ਇੱਕੋ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ, ਅਤੇ ਮਰਕੁਸ 10:46 ਅੰਨ੍ਹੇ ਦਾ ਨਾਂਅ ‘ਥਿਮਈ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਬਰਤਿਮਈ’ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੁਝ ਲੋਕ ਇਸ ਫ਼ਰਕ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੇਖਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਅਸਲ ਵਿਚ ਇੱਥੇ ਕੋਈ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਨਾਂ ਤਾਂ ਮਰਕੁਸ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਲੂਕਾ ਯਿਸੂ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕੋ ਅੰਨ੍ਹੇ ਨੂੰ ਸੁਜਾਖਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੇਰਵਿਆਂ ਵਿਚ ਇੱਕੋ ਆਦਮੀ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਇਕ ਤੇ ਧਿਆਨ ਦੇਵੇ ਜਦਕਿ ਦੂਜਾ ਵੀ ਉੱਥੇ ਹੈ। ਬਰਤਿਮਈ ਦਾ ਨਾਂਅ ਦੇਣਾ ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਘਟਨਾ ਵਿਚ ਉਹ ਦੋਹਾਂ ਅੰਨ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਵੱਧ ਬੋਲਣ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇ।^{੧੪} ਜੇ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਸਾਰੇ ਵੇਰਵੇ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਇੰਜੀਲ ਦੇ ਤਿੰਨਾਂ ਸਹਿਦਰਸੀ ਵਿਰਤਾਂਤਾਂ ਵਿਚ ਅੱਡੋ ਅੱਡ ਇਕਰੂਪਤਾ ਨੂੰ ਵੇਖ ਸਕਦੇ ਸਾਂ।

ਇਹ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਮੱਤੀ ਨੇ ਬਹੁਤਾ ਸੰਪੂਰਣ ਵੇਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਭੂਤ ਚੰਬੜੇ ਦੇ ਜਣਿਆਂ (ਇਕ ਦੇ ਉਲਟ) ਅਤੇ ਗਧੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਬੱਚੇ (ਸਿਰਫ਼ ਬੱਚੇ ਦੇ ਉਲਟ); (8:28 ਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵੇਖੋ; 21:2) ਦੀ ਵੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮੱਤੀ ਨੇ ਇੱਥੇ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਦੋ ਅੰਨ੍ਹਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਜਾਖੇ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ (9:27-31)।

ਦੋਵੇਂ ਇਹ ਸੁਣਨ ਦੇ ਬਾਅਦ ਕਿ ਯਿਸੂ ਉਧਰੋਂ ਦੀ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜ਼ੋਰ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਚੀਕਣ ਲੱਗੇ, ‘ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ, ਦਾਉਦ ਦੇ ਪੁੱਤਰ, ਸਾਡੇ ਉੱਤੇ ਦਯਾ ਕਰ!’ ‘ਦਾਉਦ ਦੇ ਪੁੱਤਰ’ ਮਸੀਹਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਰੁਤਬਾ ਹੈ (1:1 ਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵੇਖੋ; 9:27; 15:22)। ਅੰਨ੍ਹੇ ਨੂੰ ਅੱਖਾ ਮਿਲਣਾ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਘਟਨਾ ਸੀ ਜਿਹੜੀ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਮਸੀਹਾ ਨਾਲ ਹੋਣੀ ਸੀ (ਯਸਾਯਾਹ 29:18; 35:5; 42:7; ਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵੇਖੋ 11:5)।

ਆਇਤ 31. ਅੰਨ੍ਹਿਆਂ ਦੀਆਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਭੀੜ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਚੁੱਪ ਕਰ ਜਾਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਹੀ ਸਲੂਕ ਕੀਤਾ ਜਿਹੜਾ ਰਸੂਲਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਵਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਹੜੀਆਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਯਿਸੂ ਕੋਲ ਲਿਆ ਰਹੀਆਂ ਸਨ (19:13)। ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਮਸੀਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਹੀ ਆਇਆ ਸੀ ਜਿਹੜੇ ਸਮਾਜਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਤੁੱਛ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਭੀੜ ਦੇ ਜਵਾਬ ਨੇ ਅੰਨ੍ਹਿਆਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਅੜੀਅਲ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਹ ਹੋਰ ਵੀ ਜ਼ੋਰ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਚੀਕਾਂ ਮਾਰਨ ਲੱਗੇ।

ਆਇਤ 32. ਯਿਸੂ ਨੇ ਭੀੜ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਰਾਸ਼ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਰੁਕਾਵਟ ਬਣਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ। ਜਦ ਉਸ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਅਤੇ ਸੁਣਿਆ ਕਿ ਇਹ ਕੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਰੁਕ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਨ੍ਹਿਆਂ ਨੂੰ ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ। ਫੇਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਹਟਾਉਣ ਵਾਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਆਉਣ ਲਈ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ‘ਹੌਸਲਾ ਰੱਖ, ਉੱਠ, ਉਹ

ਤੈਨੂੰ ਬੁਲਾਉਂਦਾ ਹੈ' (ਮਰਕੁਸ 10:49)। ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ, 'ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਜੋ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਕਰਾਂ?' ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਣ।

ਆਇਤਾਂ 33, 34. ਅੰਨ੍ਹਿਆਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ, 'ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ, ਸਾਡੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਣ!' ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਤਰਸ ਆਇਆ (ਵੇਖੋ 9:36; 14:14; 15:32; 18:27) ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਛੂਹੀਆਂ; ਅਤੇ ਉਹ ਉਸੇ ਘੜੀ ਵੇਖਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਮਰਕੁਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਨੇ ਬਰਤਿਮਈ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, 'ਜਾਹ ਤੇਰੀ ਨਿਹਚਾ ਨੇ ਤੈਨੂੰ ਬਚਾਇਆ' (ਮਰਕੁਸ 10:52)। ਤਿੰਨਾਂ ਵਿਰਤਾਂਤਾਂ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬੰਦੇ (ਜਾਂ ਬੰਦਾ) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗਿਆਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਯਿਸੂ ਦੇ ਮਗਰ ਹੋ ਤੁਰੇ (ਮਰਕੁਸ 10:52; ਲੂਕਾ 18:43)।

~~~ ਸਬਕ ~~~

ਅੰਗੂਰੀ ਬਾਗ ਵਿਚ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ (20:1-16)

ਅੰਗੂਰੀ ਬਾਗ ਵਿਚ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਵਿਚ ਇਹ ਸਮਝਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਜੋ ਵੀ ਇਨਸਾਨ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਉਹ ਖੁਦਾ ਦੇ ਫ਼ਜ਼ਲ ਦੇ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਯਿਸੂ ਪੁਰਾਣੇ ਇਸਰਾਏਲ ਦੀ ਰੋਜ਼ਮਰੱਗ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਇਕ ਉਦਾਹਰਣ ਵਰਤ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਾਲਕ ਖੁਦਾ ਨੂੰ ਵਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਪੰਜਾਂ ਦੇ ਪੰਜਾਂ ਗਰੁੱਪਾਂ ਨਾਲ ਵਿਹਾਰ ਵਿਚ ਨਿਆਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਬਿਲਕੁਲ ਉਹੀ ਕੀਤਾ ਜਿਹੜਾ ਉਸ ਨੇ ਹਰ ਗਰੁੱਪ ਨਾਲ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੁਦਾ ਉਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਉਸ ਨੇ ਕਰਨ ਦਾ ਸਾਨੂੰ ਵਾਅਦਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਮਾਲਕ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅੰਗੂਰੀ ਬਾਗ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਇਆ। ਇਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਹਰ ਕਿਸੇ ਲਈ ਖੁਦਾ ਦੇ ਰਾਜ ਭਾਵ ਕਲੀਸੀਆ ਵਿਚ ਵੜਨ ਦੇ ਉਸ ਦੇ ਸੱਦੇ ਨੂੰ ਵਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ ਉਹ ਸਭ ਲੋਕ ਜਿਹੜੇ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਪਹਿਰ ਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਮਜ਼ਦੂਰ ਇਕ ਪਹਿਰ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਸ਼ੁਕਰਗੁਜ਼ਾਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਲਗ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜਿਸਦੇ ਹੱਥੋਂ ਮੌਕਾ ਨਿੱਕਲ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇ ਉਹ ਖੁਦਾ ਦੇ ਫ਼ਜ਼ਲ ਦਾ ਹੋਰ ਵੀ ਵੱਧ ਸ਼ੁਕਰਗੁਜ਼ਾਰ ਹੋਵੇਗਾ।

ਮਾਲਕ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਅੰਗੂਰੀ ਬਾਗ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਇਆ ਨਾ ਕਿ ਗੁਆਂਢੀ ਦੇ ਅੰਗੂਰੀ ਬਾਗ ਵਿਚ। ਸੁਰਗ ਦਾ ਰਾਜ ਕਾਇਮ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਅੱਜ ਵੀ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। 'ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅੰਗੂਰੀ ਬਾਗਾਂ' ਵਿਚ ਅੱਜ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਹੋੜ ਲੱਗੀ ਪਈ ਹੈ, ਪਰ ਉਹ ਇਕ ਅੰਗੂਰੀ ਬਾਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਖੁਦਾ ਦੇ ਅੰਗੂਰੀ ਬਾਗ ਦੀ ਪਛਾਣ ਪਵਿੱਤਰ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਉਹਦੇ ਅੰਗੂਰੀ ਬਾਗ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਸੱਦੇ ਨੂੰ ਕਬੂਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਇਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਸ ਦੇ ਅੰਗੂਰੀ ਬਾਗ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਹੋਰ ਬਾਗਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਨਾਮ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਾਡੇ ਲਈ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਅੰਗੂਰੀ ਬਾਗ ਵਿਚ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਰਹੀਏ।

ਕੋਈ ਆਦਮੀ ਖੁਦਾ ਨਾਲ ਸੌਦੇਬਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਕਿ ਉਹ ਜੋ ਕੁਝ ਕਰੇਗਾ ਉਹ ਸਹੀ ਹੀ ਹੈ, ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਵਚਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਰਹਿਣਾ ਪਵੇਗਾ (ਉਤਪਤ 18:25)। ਯਿਸੂ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਮੈਂ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਬੁਰੇ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੇ ਬਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗਿਆਂ ਦਾਤਾਂ ਦੇਣੀਆਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਸੁਰਗੀ ਪਿਤਾ ਆਪਣੇ ਮੰਗਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਚੰਗਿਆਂ ਦਾਤਾਂ ਦੇਵੇਗਾ!'

(7: 11; ਵੇਖੋ ਲੂਕਾ 11: 13)। ਰੋਮੀਆਂ 5: 9-20 ਦੀ ਮੁੱਖ ਗੱਲ 'ਬਹੁਤ ਵਧ ਕੇ' ਹੈ। ਖੁਦਾ ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਇਨਾਮ ਦੇਵੇਗਾ ਜਿਸਦੇ ਅਸੀਂ ਹੱਕਦਾਰ ਹਾਂ। ਉਹ ਧਰਮੀ, ਕਿਰਪਾਲੂ ਅਤੇ ਦਿਆਲੂ ਹੈ; ਅਤੇ ਉਹ ਉਹੀ ਕਰੇਗਾ ਜੋ ਸਾਡੇ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਸਹੀ ਹੈ।

ਅੰਗੂਰੀ ਬਾਗ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਤੋਂ ਸਿੱਖਣਾ (20:1-16)

ਅਧਿਆਇ 19 ਦੀ ਆਖ਼ਰੀ ਆਇਤ ਵਿਚ ਅੰਗੂਰੀ ਬਾਗ ਦੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਦੀ ਜਾਣ ਪਛਾਣ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਦੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਕਾਰਣਾਂ ਦੀ ਸਹੀ ਸਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਕਹਾਣੀ ਦੱਸੀ ਗਈ। ਮਾਲਕ ਨੇ ਦਿਨ ਦੇ ਵੱਖੋ ਵੱਖ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਵੱਖੋ ਵੱਖ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਅੰਗੂਰੀ ਬਾਗ ਲਈ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿਹਾੜੀ ਤੇ ਲਾਇਆ। ਦਿਨ ਦੇ ਅਖ਼ੀਰ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨਾਲ ਹਿਸਾਬ ਕੀਤਾ।

ਕੁਝ ਸਬਕ ਵੇਖੋ ਗਏ। ਖੁਦਾ ਨਾਲ ਸੌਦੇਬਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਾ ਕਰੋ। ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਉਹੀ ਤਹਿ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਰਾਜ ਵਿਚ ਦੂਜੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮਿਲਾਉਣ ਤੋਂ ਬਚੋ। ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਇਰਾਦਿਆਂ ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਨਾ ਕਰੋ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲੀਆਂ ਬਰਕਤਾਂ ਤੋਂ ਨਾ ਸੜੋ। ਖੁਦਾ ਸੱਚਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦਿਆਲੂ ਹੈ।

ਕੰਮ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਹਾਰ (20:1-16)

ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਵਿਹਾਰਾਂ ਅਤੇ ਖੁਦਾ ਦੇ ਰਾਜ ਦੇ ਸੇਵਕਾਂ ਦੇ ਵਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਫ਼ਰਕਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਲ ਦੁਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਸਿਰਫ਼ ਪੈਸੇ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਦਾ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਅਨੰਦ ਜਾਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਦੇ ਫ਼ਲ ਜਾਂ ਗੁਣ ਅਤੇ ਸ਼ੱਕ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ।

ਘੜੀ ਨੂੰ ਵੇਖਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਆਪਣਾ ਸਮਾਂ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਫ਼ਿਕਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਜਿਸਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਜਾਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਵੀ ਹਨ। ਉਹ ਵੇਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦੂਜੇ ਲੋਕ ਕੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੇਹਤਰੀਨ ਕੰਮ ਨਾਲ ਮਿਲਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੱਗੇ ਕਿ ਦੂਜਿਆਂ ਨਾਲ ਬੇਹਤਰ ਸਲੂਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੱਧ ਮਿਹਨਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜਾਂ ਆਹੁਦਾ ਜਾਂ ਬੇਹਤਰ ਕੰਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਦਾ ਅਨੰਦ ਲੈਂਦੇ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਜਾਂ ਫ਼ਲ ਉੱਤੇ ਫ਼ਕਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਵਾਰ ਉਹ ਆਖਦੇ ਹਨ, 'ਮੈਂ ਇਹ ਕੰਮ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹਾਂਗਾ ਭਾਵੇਂ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਪੈਸਾ ਨਾ ਮਿਲੇ।' ਕੁਝ ਲੋਕ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਕੇ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕੰਮ ਨੌਕਰੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਇਕ ਮਿਸ਼ਨ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅਨੰਦ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਜਾਂ ਸੇਵਾ? (20:20-28)

ਯਾਕੂਬ ਅਤੇ ਯੂਹੰਨਾ ਦੀ ਮਾਤਾ ਯਿਸੂ ਕੋਲ ਇਕ ਖੁਦਗਰਜ਼ ਬੇਨਤੀ ਲੈ ਕੇ ਆਈ ਸੀ। ਸਲੋਮੀ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਸੱਜੇ ਅਤੇ ਖੱਬੇ ਬੈਠਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਬੇਨਤੀ ਕਰਕੇ ਯਿਸੂ ਨੇ ਇਸਰਾਏਲ ਦੇ ਬਾਰ੍ਹਾਂ ਸਿੰਘਾਸਣਾਂ ਉੱਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਬਾਰ੍ਹਾਂ ਗੋਤਾਂ ਦਾ

ਨਿਆਂ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਸਵਾਲ ਨਾਲ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਿਖਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਸਚਮੁਚ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਹੋਣ ਅਤੇ ਸੇਵਕ ਬਣਨ ਉੱਤੇ ਸਬਕ ਦੇ ਦਿੱਤਾ।

ਇਕ ਮਾਤਾ ਦਾ ਆਪਣੇ ਦੋ ਪੁੱਤਰਾਂ ਉੱਤੇ ਮਾਣ (20:20-23)। ਯਾਕੂਬ ਅਤੇ ਯੂਹੰਨਾ ਦੀ ਘਮੰਡੀ ਮਾਂ ਸਲੋਮੀ ਕਹਿ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜ ਵਿਚ ਤਰਜੀਹ ਦੀਆਂ ਥਾਂਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ। ਉਸ ਦੇ ਸੁਆਲ ਨੂੰ ਮਸੀਹ ਦੇ ਜਵਾਬ ਨਾਲ ਵਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕੀ ਮੰਗ ਰਹੀ ਹੈ।

ਦਸ ਨਰਾਜ਼ ਪ੍ਰਚਾਰਕ (20:24-28)। ਦਸ ਹੋਰ ਰਸੂਲ ਐਨੇ ਨਰਾਜ਼ ਕਿਉਂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਥੀ ਰਸੂਲਾਂ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉੱਪਰ ਹੋਣ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਯਿਸੂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫੁੱਲੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਦੀ ਹੱਵਾ ਕੱਢ ਦਿੱਤੀ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਨਮੂਨਾ ਦੇ ਕੇ ਸੇਵਾ ਦੇ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਉਹ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਆਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਪਾਪੀਆਂ ਦੇ ਛੁਟਕਾਰੇ ਲਈ ਮਰ ਗਿਆ।

ਐਲਡਰ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਮੁੱਖ ਥਾਂਵਾਂ (20:20-28)

ਯਿਸੂ ਨੇ ਯਾਕੂਬ ਅਤੇ ਯੂਹੰਨਾ ਦੀ ਮਾਤਾ ਅਤੇ ਦੋਹਾਂ ਰਸੂਲਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਾਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਕੋਈ ਖ਼ਾਸ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ (ਮਰਕੁਸ 10:38-40)। ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਕ ਆਦਮੀ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ‘ਉੱਪਰ ਹੁਕਮ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈ।’ ਕਲੀਸੀਆ ਵਿਚ ਐਲਡਰ ‘ਹਕੂਮਤ ਕਰਦੇ ਹਨ’ (1 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 5:17; ਇਬਰਾਨੀਆਂ 13:7, 17), ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ‘ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ [ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ] ਸਪੁਰਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਹੁਕਮ ਨਾ ਚਲਾਉ’ (1 ਪਤਰਸ 5:3)। ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਹ ਕਿਸ ਅਰਥ ਵਿਚ ਹਕੂਮਤ ਕਰਦੇ ਹਨ? ‘ਹਕੂਮਤ’ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ‘ਅਗਵਾਈ ਕਰਨਾ, ਦਿਸ਼ਾ ਦੇਣਾ।’ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਐਲਡਰਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਇਖ਼ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨਿਯਮ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਸਿਰਫ਼ ਖ਼ੁਦਾ ਹੈ (ਯਾਕੂਬ 4:12)। ਕਲੀਸੀਆ ਦੇ ਆਗੂ ਲਈ ਐਨਾ ਗਿਆਨਵਾਨ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਮੰਡਲੀ ਤੇ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਸਹੀ ਅਤੇ ਗਲਤ ਵਿਚ ਫ਼ਰਕ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੋਵੇ। ਸਿਆਣਪ ਜਾਂ ਨਿਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਪਵਿੱਤਰ ਲਿਖਤ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਿਚ ਯੋਗ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਦਾਸ ਬਣ ਕੇ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨਾ (20:20-28)

ਯਿਸੂ ਨੇ ਗੈਰ ਕੌਮਾਂ ਨਾਲ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਦੇ ਢੰਗ ਨੂੰ ਗਲਤ ਆਖਿਆ ਜਿਹੜੇ ਦੂਜਿਆਂ ਉੱਤੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਖ਼ੁਦਗਰਜ਼ ਮਕਸਦ ਲਈ ਹੱਕ ਜਤਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਅਪਣਾਉਣ ਲਈ ਆਖਿਆ। ਅੱਜ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਵੱਡਾ ਸਾਰਾ ਰੁਤਬਾ ਲੈ ਕੇ, ਬਹੁਤ ਵੱਧ ਤਨਖਾਹ ਪਾ ਕੇ, ਵਧੇ ਹੋਏ ਇਖ਼ਤਿਆਰ ਪਾ ਕੇ ਅਤੇ ਵੱਧ ਪਛਾਣ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਕਾਮਯਾਬੀ ਦੀ ਪੌੜੀ ਚੜ੍ਹਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੈਰੀਅਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਹੀ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਯਿਸੂ ਸਾਨੂੰ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਤੇ ਫ਼ੋਕਸ ਕਰਨ ਲਈ ਆਖਦਾ ਹੈ। ਦੂਜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਨੂੰ ਬਰਕਤ ਦੇ ਕੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਸੀਹ ਵੱਲ ਲਿਆ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਅਸਲ ਮਤਲਬ ਪਤਾ ਚੱਲਦੇ ਹਨ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਸਲ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਬਲਕਿ ਉਹ ਫ਼ਰਕ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਅਸੀਂ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਲਿਆ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਡੇਵਿਡ ਸਟਿਵਰਟ

ਟਿੱਪਣੀਆਂ

¹ਟਾਲਮੁਡ ਬਾਬਾ ਮੇਜ਼ਿਆ 83ਬੀ। ²ਲਿਓਨ ਮੌਰਿਸ, ਦ ਗੌਸਪਲ ਅਕਾਰਡਿੰਗ ਟੂ ਮੈਥਿਊ, ਪਿੱਲਰ ਕਮੈਂਟਰੀ (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ਿਗਨ: ਵਿਲੀਅਮ ਬੀ. ਈਰਡਮੈਂਸ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਕੰ., 1992), 499, n. 5. ³ਰੋਮੀ ਦਿਨਾਰ ਯੂਨਾਨੀ ਦ੍ਰਾਖਮਾ ਦੇ ਜਿੰਨਾਂ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਅਪੋਕ੍ਰਿਫ਼ਾ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਖ਼ਰਚਿਆਂ ਲਈ ਰੋਜ਼ ਦ੍ਰਾਖਮਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। (ਟੋਬਿਟ 5: 14, 15.) ⁴ਟੇਸਟਾਮੈਂਟ ਐਨੱਲਸ 1.17; ਪਲਾਇਨੀ ਨੈਚੁਰਲ ਹਿਸਟਰੀ 33.13. ⁵ਜ਼ੈਂਡਰਵਨ ਇਲੱਸਟ੍ਰੇਟਡ ਬਾਈਬਲ ਬੈਕਗਰਾਊਂਡਜ਼ ਕਮੈਂਟਰੀ, ਅੰਕ 1, ਮੈਥਿਊ, ਮਾਰਕ, ਲੂਕ, ਕਲਿੰਟਨ ਈ. ਆਰਨੋਲਡ (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ਿਗਨ: ਜ਼ੈਂਡਰਵਨ, 2002), 121 ਵਿਚ ਮਾਈਕਲ ਜੇ. ਵਿਲਕਿੰਸ, "ਮੈਥਿਊ।" ⁶ਮੌਰਿਸ, 500. ⁷ਵਿਲੀਅਮ ਹੈਂਡ੍ਰਿਕਸਨ, ਨਿਊ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ ਕਮੈਂਟਰੀ: ਐਕਸਪੋਜ਼ਿਸ਼ਨ ਆਫ ਦ ਗੌਸਪਲ ਅਕਾਰਡਿੰਗ ਟੂ ਮੈਥਿਊ (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ਿਗਨ: ਬੇਕਰ ਬੁਕ ਹਾਊਸ, 1973), 739. ⁸ਰੋਬਰਟ ਐਚ. ਗੁੰਡਰੀ, ਮੈਥਿਊ: ਏ ਕਮੈਂਟਰੀ ਆਨ ਹਿਜ਼ ਲਿਟਰੇਰੀ ਐਂਡ ਬਿਓਲੋਜੀਕਲ ਆਰਟ (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ਿਗਨ: ਵਿਲੀਅਮ ਬੀ. ਈਰਡਮੈਂਸ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਕੰ., 1982), 398. ⁹ਡੇਵਿਡ ਹਿੱਲ, ਦ ਗੌਸਪਲ ਆਫ ਮੈਥਿਊ, ਦ ਨਿਊ ਸੈਂਚੁਰੀ ਬਾਈਬਲ ਕਮੈਂਟਰੀ (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ਿਗਨ: ਵਿਲੀਅਮ ਬੀ. ਈਰਡਮੈਂਸ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਕੰ., 1972), 286. ¹⁰ਵਾਲਟਰ ਬਾਊਰ, ਏ ਗ੍ਰੀਕ ਇੰਗਲਿਸ਼ ਲੈਕਸੀਕਨ ਆਫ ਦ ਨਿਊ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ ਐਂਡ ਅਦਰ ਅਰਲੀ ਕ੍ਰਿਸਚੀਅਨ ਲਿਟਰੇਚਰ, ਜਿਲਦ 3, ਸੇਪ ਅਤੇ ਸੰਪਾ. ਫ੍ਰੈਡਰਿਕ ਡਬਲਯੂ. ਡੈਂਕਰ (ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਫ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਪ੍ਰੈੱਸ, 2000), 398.

¹¹ਕ੍ਰੇਗ ਐਸ. ਕੀਨਰ, ਏ ਕਮੈਂਟਰੀ ਆਨ ਦ ਗੌਸਪਲ ਆਫ ਮੈਥਿਊ (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ਿਗਨ: ਵਿਲੀਅਮ ਬੀ. ਈਰਡਮੈਂਸ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਕੰ., 1999), 483, n. 72. ਵੇਖੋ ਡੈਮੋਸਥੀਨੀਜ਼ ਆਨ ਦ ਕ੍ਰਾਊਨ 51; ਡਾਇਓਨਿਸਿਉਸ ਆਫ ਹੈਲੀਕਾਰਸੇਸੁਸ 6.81.3. ¹²ਉੱਡਣ ਵਾਲਾ ਵਿਹਾਰ ਫ਼ਰੀਸੀਆਂ ਦਾ ਵੀ ਸੀ ਜਿਹੜੇ ਮਸੂਲ ਲੈਣ ਵਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਪਾਪੀਆਂ ਦੇ ਤੌਬਾ ਕਰਨ ਤੇ ਬੁਝਬੁਝ ਕਰਦੇ ਸਨ (ਲੂਕਾ 15: 1, 2)। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਯਿਸੂ ਨੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਦੀ ਈਰਾਮ ਨੂੰ ਵਿਖਾਉਣ ਲਈ ਉਜਾੜ ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਕਲੀਸੀਆ ਦੇ ਕਾਇਮ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਯਹੂਦੀ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗੈਰਕੌਮਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੇ ਵਿਹਾਰ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਵਿਚ ਦਿੱਕਤ ਆ ਰਹੀ ਸੀ (ਰਮੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 15; ਗਲਾਤੀਆਂ 2)। ¹³ਡੋਨਲਡ ਏ. ਹੈਗਨਰ, ਮੈਥਿਊ 14–28, ਵਰਡ ਬਿਬਲੀਕਲ ਕਮੈਂਟਰੀ, ਜਿਲਦ 33ਬੀ (ਡਲਾਸ: ਵਰਡ ਬੁਕਸ, 1995), 573. ¹⁴ਰੂਪ ਬਦਲਣ ਵਾਲੇ ਪਹਾੜ ਤੋਂ ਉੱਤਰਦਿਆਂ (17:9–13) ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਚੇਲਿਆਂ (ਪਤਰਸ, ਯਾਕੂਬ, ਅਤੇ ਯੂਹੰਨਾ) ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਦੁੱਖ ਝੱਲਣ ਦੀ ਗੱਲ ਦੱਸੀ। ¹⁵ਮਿਸ਼ਨਾਰ ਸੈਨਹੇਡ੍ਰਿਨ 7.1. ¹⁶ਰੋਬਰਟ ਐਚ. ਮਾਊਸ, ਮੈਥਿਊ, ਨਿਊ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਬਿਬਲੀਕਲ ਕਮੈਂਟਰੀ (ਪੀਬੈਂਡੀ, ਮੈਸਾਚੁਸੇਟਸ: ਹੈਂਡ੍ਰਿਕਸਨ ਪਬਲੀਸ਼ਰਜ਼, 1991), 189. ¹⁷ਇਸ ਸਬੰਧ ਤੋਂ ਬੇੜਾ ਜਿਹਾ ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ ਕਿ ਯਿਸੂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਾਤਾ ਦਾ ਜ਼ਿੰਮਾ ਰਮੂਲ ਯੂਹੰਨਾ ਨੂੰ ਜਿਹੜਾ ਉਸ ਦਾ ਭਾਣਜਾ ਸੀ, ਕਿਉਂ ਦਿੱਤਾ (ਯੂਹੰਨਾ 19:26, 27)। ¹⁸ਵਿਲਕਿੰਸ, 123. ¹⁹ਜੋਸੇਫ਼ਸ ਐਂਟੀਕੁਇਟੀਜ਼ 6.11.9; ਵੇਖੋ 1 ਸਮੂਏਲ 20:25. ²⁰ਜੇ. ਡਬਲਯੂ. ਮੈਕਗਰਵੇ, ਦ ਨਿਊ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ ਕਮੈਂਟਰੀ, ਅੰਕ 1, ਮੈਥਿਊ ਐਂਡ ਮਾਰਕ (ਪੰਨਾ ਰਹਿਤ, 1875; ਰੀਪ੍ਰਿੰਟ, ਡਿਲਾਈਟ, ਆਰਕੈਂਸਾ: ਗੌਸਪਲ ਲਾਈਟ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਕੰ., ਮਿਤੀ ਰਹਿਤ), 176.

²¹ਬਰੂਸ ਐਮ. ਮੈਜ਼ਗਰ, ਏ ਟੈਕਸਚੂਅਲ ਕਮੈਂਟਰੀ ਆਨ ਦ ਗ੍ਰੀਕ ਨਿਊ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ, ਜਿਲਦ 2ਜੀ (ਸਟੱਟਗਾਰਟ: ਜਰਮਨ ਬਾਈਬਲ ਸੋਸਾਇਟੀ, 1994), 42; ਵੇਖੋ KJV; NKJV. ²²ਪਲਾਇਨੀ ਨੈਚੁਰਲ ਹਿਸਟਰੀ 4.12.69–70; ਟੇਸਟਾਮੈਂਟ ਐਨੱਲਜ਼ 3.68; 4.30; 15.71. ²³ਇਰੇਨਿਉਸ ਅਗੋਸਟ ਹੇਅਰਸੀਜ਼ 2.22.5; 3.1.1; 3.3.4; ਅਤੇ ਕਲੇਮੈਂਟ ਆਫ ਅਲਗਜ਼ੈਂਡ੍ਰੀਆ ਹੂ ਇਜ਼ ਏ ਰਿੱਚ ਮੈਨ 42; ਯੂਸਬਿਉਸ ਐਕਲੇਸਿਏਸਟੀਕਲ ਹਿਸਟਰੀ 3.13, 18, 23, 31; 4.14; 5.8, 24. ²⁴ਕੀਨਰ, 486–87. ²⁵ਯਿਸੂ ਨੇ ਹੁਣੇ ਹੁਣੇ ਨਬੂਵਤ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਕੈਦ, ਉਸ ਦਾ ਠੱਠਾ ਉਡਾਉਣਗੀਆਂ, ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ

ਕੋੜੇ ਮਾਰਨਗੀਆਂ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਲੀਬ ਦੇਣਗੀਆਂ (20: 19)। ਉਹ ਆਪ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਨਿਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਸੀ। ²⁶ਵਿਲਕਿੰਸ, 124. ²⁷ਉਹੀ। ²⁸ਬਿਓਲੋਜੀਕਲ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਆਫ਼ ਦ ਨਿਊ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ, ਗਰਹਰਡ ਕਿੱਟਲ, ਜਿਉਫ਼ਰੀ ਡਬਲਯੂ. ਬ੍ਰੈਮਿਲੇ (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ਿਗਨ: ਵਿਲੀਅਮ ਬੀ. ਈਰਡਮੈਂਸ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਕੰ., 1967), 4:344 ਵਿਚ ਐਫ਼. ਬੁਸ਼ੇਲ। ²⁹ਜੈਕ ਪੀ. ਲੂਈਸ, *ਦ ਗੌਸਪਲ ਅਕਾਰਡਿੰਗ ਟੂ ਮੈਥਿਊ, ਪਾਰਟ 2*, ਦ ਲਿਵਿੰਗ ਵਰਡ ਕਮੈਂਟਰੀ (ਆਸਟਿਨ, ਟੈਕਸਸ: ਸਵੀਟ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਕੰ., 1976), 81. ³⁰ਡਬਲਯੂ. ਐਫ਼. ਅਲਬ੍ਰਾਈਟ ਐਂਡ ਸੀ. ਐਸ. ਮੱਨ, *ਮੈਥਿਊ*, ਦ ਐਂਕਰ ਬਾਈਬਲ (ਗਾਰਡਨ ਸਿਟੀ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ: ਡਬਲਡੇ ਐਂਡ ਕੰ., 1971), 242.

³¹ਵਿਲਕਿੰਸ, 125. ³²ਜੋਸੇਫ਼ਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, 'ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੀ ਹਵਾ ਇੱਥੇ ਵੀ ਐਨੇ ਵਧੀਆ ਤਾਪਮਾਨ ਵਾਲੀ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕ ਸਿਰਫ਼ ਮਲਮਲ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ ਭਾਵੇਂ ਬਾਕੀ ਯਹੂਦੀਆਂ ਵਿਚ ਬਰਫ਼ ਪਈ ਹੋਵੇ' (ਜੋਸੇਫ਼ਸ *ਵਾਰਜ਼* 4.8.3)। ³³ਉਹੀ, 1.18.5. ³⁴ਰੈਂਕਿੰਕਸਨ, 752.